

שכיבי ניצוצי אור
במעלת שגב

פרשת וירא

המיוחד בה או
בחלקים ממנה
לצד דברי הסה"ק
בפרשה על
קדושת הזמן
מענינא דיומא

קדושתה השפעותיה
לדורות ורוממותה.

העיד רבי שמעון
בן אלעזר משום רבי שמעון בן חנניא כל הקורא
פסוק בזמנו מביא טובה לעולם. (סנהדרין קא)

מעלת וכח הפרשה * פרשיותיו של אברהם
 אבינו * בפסח נולד יצחק * השפעות חסדים *
 עוד ענינים * יישוב הסתירה במאמרי חז"ל *
 וה'פקד את שרה * ענינים שונים *
 פרשת העקדה *
 זרע אברהם אוהבו
 מאמרים מסה"ק על נח האבות שהנינו לבנים לכל הדורות

בס"ד

פרשת וירא

לע"נ

מרת ציפורה גולדה

בת הרב יעקב יוסף

ת.נ.צ.ב.ה.

לעי"נ

הרה"ח

שמעון

יעקב

איילנברג

נלב"ע

כ' שבט

תשפ"ג

מעלת וכח הפרשה

שוב ראש השנה

אבי ז"ל [הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע] אמר: בראשית הוא ראש השנה, נח הוא יום כיפור, כי תיבת נח מרמז על יום כיפור, דכתיב (בראשית ו, יד) "וכפרת אותה מבית" - לשון כפרה, רומז על יום כיפור, וכתוב "חמשים אמה רחבה" - יודעים הכל מה זה, "ושלשים אמה קומתה" - שהמלכות נקנית בשלשים מעלות וכו' לך לך הוא סוכות וכו' (ר"ל שכתוב ומלכי צדק מלך שלם), מזוירא איז וידער ראש השנה [מפרשת וירא הוא שוב ראש השנה]. עכ"ל.

בית אהרן, קארלין, השמטות
מזבא בתיקון החסר דברי אהרן עמ' לט'

ראש השנה בסתר

הרה"ק הרבי ר' העניך ז"ל מאלכסנדר אמר בזה הלשון, הרבי ר' בונם מפרשיסחא אמר: הנה יש עוד ראש השנה אחר, שנקרא ראש השנה בסתר. וראש השנה הראשון הוא ראש השנה בנגלה. ואמר משום זה, ש'בראשית' הוא מלכות כנודע. ונח הוא זכרונות, "ויזכור אלהים את נח". וירא הוא שופרות. עקידה.

שיח שרפי קודש לך לך

וטהר לבנו

שמעתי שבחינת "ימים נוראים" נמשך עד פרשת לך לך, ורמז לזה כי סופי תיבות: בראשית נ"ח ל' הוא חת"ך, החתך חיים לכל חי. עד כאן שמעתי... ובפרשת וירא קורין שוב מראש השנה, והקריאה מעורר הזמן. ונודע כי בתשרי הוא תיקון ואמ"ת תיקונא שביעאה. ובזה פירשתי (תהלים קמה, ה) "קרוב ה' לכל קוראיו"... "לכל אשר יקראוהו באמת" היינו בתשרי, וזהו: "וטהר לבנו" - ר"ת ב'ראשית נ"ח לך לך ו'ירא - "לעבדך באמת" כמו בתשרי, כנ"ל ודוק.

יגל יעקב, בראשית

קריאת היום מעוררת זמן הרחמים והסליחות

הגה"ק בעל "מנחת אלעזר" זצ"ל סיפר: בכל שנה נסעתי עם אבי הגה"ק בעל דרכי תשובה לגה"ק משינאווא זצ"ל לשתי שבתות בשנה (נח-לך, לו-וירא, או וירא-חיי שרה), ופעם אחד בשבת קודש פר' וירא, שאל הגה"ק משינאווא את אחד האורחים המסובים, מי תקע בעירו בימים הנוראים? וענהו, וכן שאל את חברו וענהו, ואח"כ פנה לבעל דרכי תשובה ושאלו אם ראה את השופרות הספרדיים?, והכל התפלאו לשיחות מה אלו עושות, ברם, אנכי ידעתי כי רצה לעורר זכות התקיעות, לפי שקריאת היום מעוררת זמן הרחמים והסליחות.

לוח דבר בעתו, חשון

שבת פרשת וירא

1

¹ראה מקור הדברים בסדר שנה אחרונה, מונקאטש, אות קיא': שיחה נאה שסיפר רבינו [בעל "מנחת אלעזר" ממונקאטש] בליל שבת קודש פרשת וירא אחר הקידוש, ואלו תוכן דבריו הקדושים: זכיתי להיות עם אאמו"ר [בעל "דרכי תשובה"] זי"ע בשבת פרשת וירא, אצל הגה"ק אדמו"ר משינעווע זי"ע, ודרכינו היה לנסוע בכל שנה ושנה על שתי שבתות, או נח ולך,

מנהג של ראש השנה

צירוף השם הנכבד המאיר בחדש מרחשון יוצא מר"ת של הפסוק (פ' תבא) ו'דבש היום ה'זה י'... וגם קורין בו [בפרשת וירא] וד' פקד את שרה וגו', וגם את העקדה מה שקורין בראש השנה.

ושמעתי שאצל גיסי הה"צ החסיד מוהר"ר ישעיהלע מקרעסטור זצ"ל היו נוהגין בשבת זו לטבול המוציא בדבש עבור זה, כמו בראש השנה, ומסתמא ראה נהוג כן אצל רבו הקדוש מוהר"ר צבי מליסקא זי"ע, א"כ שייך שפיר החדש הזה, לצירוף זה, וגם להצירוף דבש.

נזר שיר דף קפב'

ע"י הקריאה שמעוררת הזמן

נמשכים ההשפעות שנכתבו בר"ה

הנה פרשה זו הוא מהקריאה של ר"ה, כי ב' הקריאות דיום א' ויום ב' דר"ה הם בפרשה זו, ויהי רצון שכל ההשפעות טובות שנכתבו ונחתמו עלינו בימים הקדושים שעברו עלינו לטובה, ע"י הקריאה המעוררת את הזמן, יכתב ויושפע לנו ולכל ישראל, אך טוב וחסד ביתר שאת ויתר עז. וכמש"כ הרה"ק מאפטא זי"ע באוהב ישראל (ליקוטים, הובא להלן), מה שאנו קורין בר"ה ביום ראשון וה' פקד את שרה וכו', כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות... שעשו לדורות, אך שצריך האדם להעשות כלי לקבל השפע ההוא, ודבר זה יכול האדם לעשות ע"י אותיות התורה, מסיפורי מעשיות ונסים שנעשו לאבותינו עכ"ל"ק,

וכן פרשת העקידה מעורר זכות אבות עלינו, וכמו שאומרים בכל יום, וכן בתפלת ר"ה אנו מזכירים ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור. יעזור השי"ת ויזכור לנו אהבת איתן אדוננו, ומדתו מדת החסד, אשר לא רצה להניח אפילו יום אחד

או לך עם וירא, או וירא וחיי שרה, ופעם אחת בפרשת וירא ראינו ענין פלא, ששאל הרב לאחד מאנ"ש וחסידי, בזה הלשון: תאמר לי, מי הוא הבעל תוקע במקומכם, בק"ק וכו'. ואחר שהשיב, חזר ושאל עוד, לאחד מהמסובין על שלחנו "האם אצליכם יש בעל תוקע הגון? ומי הוא זה? ואחר תשובת השני החזיר הרב פניו אל אאמו"ר, ושאלו בזה הלשון: האם ראה מעלת כבודו השופרות של הפרענקין? כנודע, שהם עושין השופרות באופן אחרת קצת, מתמונת השופרות שאצלינו, כי המה מטין השופרות, שנים או שלשה פעמים ליפותן, וכעת יש אחד תחת ידי הנשלח מארץ ישראל, ואז לא היה מהם בנמצא כל כך, ובה ערך שיח עוד הרבה ממעלות שופרות הנ"ל, וכל זאת היה לפלא בעיני שומעיהם, כי עוד שהות יא' חדשים לראש השנה, ומה זה שייך לכאן, לעורר מענין תקיעת שופר ומהשופרות בעצם. אבל חסדי ה' אזכיר כי הבינותי תיכף ומיד, וכן אמרתי לפני אאמו"ר בענין זה... הענין, דאנו רואין כמה פעמים שהזמן מעורר הקריאה, למשל כי בחג השבועות קורין בפרשת יתרו, ובחג המצות בפרשיות בא ובשלח, ובאמת הלא לפי סדר הפרשיות אנו עומדין רחוק מזה הרבה, אלא זהו ענין, הזמן מעורר להקריאה, היינו שזמנו של יו"ט מעורר לקריאה שבפרשת יתרו וכיוצא. וכן הקריאה מעורר הזמן, שבימות החורף קורין בפרשת יתרו שיש בו קבלת התורה, וכן קורין פרשת בא ופרשת בשלח מעניני חג הפסח, ואז מעוררין קצת להזמנים שזוכרים בפרשה, ולכן נקרא פרשת בשלח "שבת שירה" כי הקריאה מעורר אז להזמן שביעי של פסח, שאמרו ישראל שירה וכן כיוצא בזה... ועל פי זה שפיר מה שערך שיח בקודש רבינו משינעווא זי"ע מעניני ראש השנה והשופרות, אז בליל שבת קודש וירא, מטעם שבזה הפרשה מבואר הקריאה של שני ימים טובים של ראש השנה, "וה' פקד את שרה", וגם 'פרשת העקידה, על כן שייכות גדול יש לה לראש השנה, כי הקריאה מעורר את הזמן של תקיעת שופר, כמובן, כי כל דבריו ושיחותיו היו עמוק עמוק מי ימצאנה, ענינים גבוהים ונוראים.

שיעבור עליו בלי עשיית מדת החסד, וברית אבות לבנים תזכור, ויגמלנו חסדים טובים, שבני ישראל יושעו בכל מה שצריכים ברוחניות וגשמיות, בבריות פרנסה ונחת, ותפקוד כל חשוכי בנים בזרע של קיימא לעבודתך, כברכת הקב"ה "והרבה ארבה את זרעך" שהוא ברכה לדורות,

ושנוכה לבנין בית המקדש שיפורו התחיל אאע"ה בפרשה זו, כמאמר "ויבן שם את המזבח" כנ"ל, שיבנה ביהמ"ק ב"ב בהתגלות כבוד שמים, כמאמר "בהר ה' יראה" בביאת משיח צדקנו, בב"א.

נועם אליעזר, סקולען, וירא

מדרגות והשפעות של ראש השנה

הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע כתב מכתב בפרשת וירא להגאון ר' עזריאל קללער זצ"ל אבד"ק שאמקוט, ובראש המכתב בירכו בברכת השנים, כתיבה וחתימה טובה, לשנה טובה וכו', ולאחר תשובתו על שאלתו כתב, שאל יתמה על מה שכתב לו ברכה לכתיבה וחתימה טובה, כי הרי בשבוע זו קוראים בתורה הק', שתי הקריאות אשר קוראים בשני ימים של ראש השנה, ומאחר שהקריאה מעוררת את הזמן הרי מתעוררים בשבוע זו כל המדרגות וההשפעות והאורות קדושות מב' ימים טובים של ראש השנה, לכן מישך שייכי לברך ברכת השנים.² באר החיים, עמ' קי"ג

הכתיבה והחתימה

ואור ימים הקדושים נמשך עד חנוכה

והוא יושב פתח האהל כחם היום (יח א). איתא במדרש (ב"ר רבה מח ח) "פתח האהל", פתח טוב פתחת לעוברים ולשבים. ויש לפרש, כי בפסוק זה נרמזו זמני תשובה של ימים הנוראים, כחם ראשי תיבות כ'תיבה (בראש השנה) ח'תימה (ביום צום כפור) מ'סירה (בהושענא רבה מסירת הפתקאין)... ובמדרש (בראשית רבה מח י) אתה אמרת "והשענו תחת העץ" חייך שאני פורע לבניך וכו' בפסוק תשבו שבעת ימים עיי"ש, וזה שכתב רש"י כאן לראות אם יש עובר ושב רצ"ל מי שרוצה לשוב על מה שעבר וחטא, ויכניסם לביתו בקדושת הסוכה צילא דמהימנותא. וגם נרמז יום הושענא רבה באומרו "האהל", ראשי תיבות ה'ושענא ל'מענך א'לקינו ה'ושענא. וכן יום שמיני עצרת ושמחת תורה, ועל פי מה מאמר זקניי הרה"ק מראפשיטין זצ"ל לפרש מה שנאמר לאברהם (פסחים קיז:) ב"ך חותמין דהיינו גמר החותם טוב דשמיני עצרת שהוא יום כ"ב תשרי, הוא רק באברהם שהוא כולו בחינת חסד. וזה גם כן מרמז פתח האהל, האהל ראשי תיבות א'תה ה'ראת ל'דעת, אשר בפסוק זה פותחים עבודת היום של ההקפות וריקודים דשמיני עצרת ושמחת תורה.

ועוד ידוע מצדיקים שימים הקדושים נמשכים עד לימי החנוכה (עיין ספר בני בנימין לחנוכה דף ח ע"ג בשם הבני יששכר והצמח דוד), ועל זה גם כן מרמז פתח האהל, דנר חנוכה מצוה להדליקו על פתח ביתו (שבת כא:). והעיקר היא ביום זאת חנוכה

² ובספר משמיע שלום, אות תקכ"ו: שמעתי מכ"ק אדמו"ר [ר' יענקל'ע] מפשעווארסק זצוק"ל בליל שב"ק וירא תשל"ז בעת עריכת שולחנו, בעת שהגישו לפניו ה"מעהרין צימעס" [מאכל גזר], אמר: אולי אפשר לומר "יהי רצון שירבו זכויותינו", שהרי קוראים היום הקריאה של ראש השנה – "וה' פקד את שרה" וגו', וכידוע שהקריאה מעורר את הזמן.

כנודע, וביום זה נשלמו מספר ל"ו נרות בגימטריא אהל. גם כחם היום עולה בגימטריא ס"ח, כמספר הימים שיש משמיני עצרת עד זאת חנוכה. וכל אלו הזמנים לתשובה מתעוררים בכוחו של אברהם אבינו וזהו שאמרו פתח האהל פתח טוב פתחת לעוברים ושבים.

3 שופרא דישראל, בלזוב, וירא

פרשיות של אברהם אבינו

בעל השמועה לנגדו.

בפרשיות הללו אברהם אבינו ע"ה הוא בעל השמועה, ואיתא בירושלמי (שבת פ"א ה"ב) שיראה בעל השמועה כאילו עומד לנגדו.

לב שמחה, לך לך תשמ"א
בשם החי' הרי"ם זי"ע

כח האבות מצוי בתורתם

איתא בזוה"ק שכל מה שיש להקב"ה נתן בתורה, לשון הזוה"ק (וישב קפז). כל גניזין קדישין עלאין כולהו יהב להו באורייתא, ומה על דין בעלמא, איתא שבעל השמועה עומד לפניו (ירושלמי שבת פ"א ה"ב), מכל שכן שהאבות חמה עומדים בתורתם.

ליקוטי הרי"ם, גור, וירא

בשבתות אלו, מאיר בהם אור אברהם אבינו

ביחוד בשבתות קודש האלו, שמאיר בהם אור אברהם אבינו ע"ה, שממנו נמשך ההגנה על כל ישראל, כמו שחותמין הברכה ראשונה מהג' הראשונות, שהם כנגד אברהם יצחק ויעקב. 'מלך עוזר ומושיע ומגן, ברוך אתה ה' מגן אברהם'. והוא המגן אף בשעת המלחמה בעולם. כמו שכתוב (תהלים עו, ג) "ויהי בשלם סוכו וכו' שמה שבר רשפי קשת. מגן וחרב ומלחמה סלה". שאף בשעת חרב ומלחמה בעולם

3 וראה בספר רביד הזהב וירא להרה"ק מיאשיניצא זי"ע, תלמיד הרה"ק מראפשיץ זי"ע: בפסוק "אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבור" וגו'. הנה איתא בספרי מוסר, דיש נ"א יום מחודש אלול עד הושענא רבה, וגם מראש חודש מרחשון עד ערב חנוכה גם כן נא' יום, ומפסח עד עצרת גם כן נ"א יום, והם ימי תשובה... אבל באמת אברהם נקרא הנשמה, ודרך הנשמה שרוצה תמיד לידבק באור החיים, ורצונה שלא יעבור הזמן נ"א יום מאתו, היינו התעוררות הרצון אשר היה לו בימי רצון. על כן אמר (שם יח, ג): "אל נ"א תעבור מעל עבדך" - רצ"ל שהימי רצון, נ"א יום, לא יעברו לעולם, שישתקע אצלו הרצון לעולם, ולהיות כל הימים בתשובה. "יוקח נ"א מעט מים", רצה לומר: הנ"א יום יהיו על ידי החסדים, המכונים בשם חס"ד, וגם על ידי התורה המרומז למים, והתורה נקנית על ידי הכנעה, זהו מע"ט מי"ם. "ורחצו רגליכם" (שם פסוק ד), על דרך (ישעי' א, טז) "רחצו הזכו הסירו רוע מעלליכם"...

וזהו: "ואקחה פת" - פ"ת בגמטריא תלמוד (ליקוטי הש"ס להאריז"ל מס' שבת), לחם הוא ג' היות (שער המצות פ' אמור), "וסעדו לבכם", פירש"י בתורה נביאים וכתובים מצינו דפיתא הוא סעדא דליבא, היינו עזר וסעד לעבודת השי"ת הנקרא לב, כמו שכתוב בתיקונים (זוה"ק תרומה קכד) על דרך הכתוב (תהלים כו, ח): "לך אמר לב"י". "אחר תעבורי", רצ"ל ואחר כך תעבור הסט"א הנקרא 'אחר', כמ"ד (שמות לד, יד) "לא תשתחוה לאל אחר". וד"ל.

ח"ו, מתעורר המגן אברהם, לחגן בעדנו, ולהסיר מעלינו אויב וחרב וכו', ולפרוס עלינו סוכת שלומו של "ויהי בשלם סוכו", מגן וכו'.

שבט מיהודה, לובלין, וירא תרס"ז

בימים שקורין פרשה זו, מסוגל ליראה

בענין העקידה "כי ירא אלקים אתה", שמדתו חסד אהבה, נעשה ג"כ בחינת יראה, "ירא אלקים אתה" כמבואר בהאריז"ל, וממילא באלו הימים שקורין פרשה זו, מסוגל לכל אחד בחינת יראה, אפילו מי שאין בו המדה, וכמו כן בכל יום באמירת העקידה חוץ מהמתקת הדינים, עוד זה להגיע לידי יראת שמים על כל אנפי. כי"ר.
נפלאות הסבא קדישא, ראדושיץ

"וירא" המראה היותר גבוה

מח לדורות

"וירא אליו" כו' איתא בזוה"ק ובספרים, שהיה זאת המראה היותר גבוה לאאע"ה, אחר שנימול ונשלם התגלות השכינה, וביקש "אל נא תעבור מעל עבדיך", שישאר הבח הזה לכל הדורות.

בית ישראל, תשי"ט

בשבת קדש זה

מאירים שבחיו של אברהם אבינו

איתא במדרש (בר"ר מח) בסידרא זו, שמונה והולך שבחיו של אברהם אבינו ע"ה שבהפסוק (ישעיה לג, טו) 'הולך צדקות' וכו' ה'לך צדקות ודבר מישרים מאס כבצע, נער כפיו מתמך בשחד, אטם אָזְנוֹ מִשְׁמַע דְּמִים, וְעַצִּים עֵינָיו מִרְאוֹת בְּרָע: ומסיים מלך ביפיו תחזינה עיניך. ובילקוט שמעוני (ישעיה רמז תלט) על הפסוקים הנ"ל, מביא כל לשון המדרש הזה. ומסיים גם כן בפסוק זה. רק שמתחיל הסיום בעוצם עיניו מראות ברע. ר' מיאשה בן בנו דריב"ל. כל מי שהוא רואה דבר ערוה ואינו זן עיניו ממנה, זוכה ומקבל פני שכינה. מאי טעמא "עוצם עיניו מראות ברע". מה כתיב בתריה "מלך ביפיו תחזינה עיניך".

ובוודאי בשבת קדש זה שמאירים כל שבחיו של אברהם אבינו ע"ה, וביחוד הנימנים בפסוק הזה, עד שהגיע למדריגת מלך ביפיו תחזינה עיניך, שהוא מאמר הכתוב "וירא אליו ד', אחר מצות המילה שנאמר עליו בזוהר הקדוש (ח"א צד, א) מבשרי אחזה אלוה. נתעורר תשוקה בלב כל נפשות ישראל למיחזי זיו דזעיר אנפין שהוא בחינת מלך ביפיו תחזינה עיניך.

שבט מיהודה לובלין וירא

4

⁴ והמשך הדברים שם: אף כי הוא מדריגה גבוה מעל גבוה. אבל בשכבר היתה כזאת אצל אבינו הראשון אברהם אבינו ע"ה, חייב כל אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי (תדב"א פכ"ה). ואם כי רחוק הוא מאוד מאוד להגיע למדריגה זו ממש, שיהיה מלך ביפיו תחזינה עיניך. אבל על כל פנים יוכל להיות התשוקה לזכות להסיבה של המסובב הזה, שהוא להיות עוצם עיניו מראות ברע, וכמאמר ר' מייאשה בילקוט הנ"ל. כל מי שהוא רואה וכו' ואינו זן עיניו זוכה ורואה השכינה, שזה צריך סייעתא דשמיא גדול כדאיתא (טור א"ח סי א) ואמר קל כנשר כנגד ראות עין, וכו',

והיינו שגם אם ח"ו בא לנגד עיני האדם איזה דבר זר, שיוכל לגרום ח"ו לחמדה זרה. יהיה בו הכח לעצום עיניו בהרף עין. וכח הקדושה הזאת נמשכת לנו מכח אברהם אבינו ע"ה שהיה הראשון לקבלת עול מלכות שמים שעיקרו שמ"ע "שאו מרום עיניכם, וראו..." כח הראיה דקדושה... לזכות למלך ביפיו תחזינה עיניך. אכ"ר

בפסח נולד יצחק

ראש וראשון

בסדרה זו פסח וראש השנה

זמן ביאת המלאכים לאברהם היה בפסח (ראש השנה יא.). בסדרה זו [פרשת וירא] נמצא הקריאה של ראש השנה (וה' פקד את שרה ופרשת העקידה), שילוב פסח וראש השנה, אהבה ויראה. פסח נקרא שבת, ממחרת השבת (ויקרא כג, טז), 'שבת חג הפסח' גימ' 'ראש השנה'.

אמרי חיים וירא ד"ה ויאמר

קדושה העתידה בזמן עושה רושם למפרע

כמו שקדושה שהיתה בעבר בזמן, פעם אחת נקבע לדורות, וכן בנפש, כמו קדושת האבות בבנים. וכן בכלל ישראל כל קדושות שסיגלו דורות שקדמונו, כבר הם קבועים וחקוקים בלבבות כל בני ישראל כנודע. כן גם אלהבא יש רושם וחקיקה בין בנפשות...ובישראל שכולם כאיש אחד, כל זכויות של הדורות הבאים, יש בהם רושם גם כן בדורות שלפניהם...

וכן מצינו גם בזמן, כמו שאמרו ז"ל (ב"ר מח יב) על פסוק (בראשית יט, ג) "מצות אפה", ועל פסוק (שם כז, ט) "שני גדיי עיזים" אחד לפסח, (פדר"א לב). ואמרו (סוטה יב:) על משה רבינו ע"ה שאמרו מלאכים, ביום זה עתיד לומר שירה, ביום זה עתיד לקבל תורה, וכן הרבה כיוצא בזה. כי יש רושם למפרע, ומיהו רושם זה אינו מצד ההתגלות, שהרי בנגלה הוא כח הבחירה, ואין שייך רושם קודם מעשה, שמה לא יבחר בטוב רק מצד ההעלם.

וזה ענין קדושת ראש חודש שלא נזכר בתורה כלל, כי לא היה בו התגלות שכינה בעבר, רק לעתיד נאמר (ישעיה סו, כג) "והיה מדי חודש בחודשו ומדי שבת בשבתו יבוא כל בשר" וגו' שיהיה גילוי הנוכח גם בראש חודש... ועיין זוהר תרומה (קלח). והוא 'רומז לישראל שעתידים להתחדש כמותה',

רסיסי לילה, להגה"ק רבי צדוק הכהן, אות ח'

פסח ראש השנה לרגלים

"למועד הזה" וגו'. י"ל בדרך רמז, עפ"י הידוע מחז"ל (כנ"ל בשם רש"י ז"ל) שיצחק נולד בפסח, וההבטחת הטובה שהבטיח ובישר הקב"ה לאברהם אבינו היה בפסח, וא"כ י"ל שמועד מרומז להחג, מלשון "וידבר משה את מועד"י ה'" וגו', וידוע שהפתח תחת אות ל', הוא במקום ה"א הידועה, וזה י"ל רמז להמועד הידוע, שהוא ראש השנה לרגלים, בראש כל מועדות וזה פסח, "חזה" י"ל רמז שנאמר בו "החודש הזה לכם", "בעצם היום הזה הוציא ה'" וגו', "זכור את היום הזה", "ולשרה בן", ובזכותה יפקדו כל בנותיה העקרות, בנות ישראל יפקדו בזרע של קיימא כן יהי רצון אמן.

נועם אליעזר, סקולען, וירא

אותם רחמים ורצון

מתעוררים בכל שנה

וכן הסכים השם יתברך לזה, ואמר "למועד אשוב אליך", דמה ענין המועדים הוא שמתעורר בכל שנה ושנה באותו יום טוב והמועד, אותו הנפ הקדוש שנעשה בו, [עי' קדושת לוי, קדושה ראשונה, ועוד]. וזהו "למועד אשוב אליך" שאשוב ואתן לך בחינת מועד, שיתעורר בכל עת אותו הרחמים והרצון של בחינת פקידת

עקרות. "כעת חיה" שתוכלו להחיות ולעורר אותו העת ממש. ולשרה בן, כל בחינת לידתו של יצחק הוא בבחינה הנ"ל.

דברי בינה ביאלה וירא

אברהם השיג ימים אלו שנתקדשו לעולם

והנה עפ"י קבלת חז"ל אברהם אבינו ע"ה אכל מצות, והאכיל למלאכים בפסח עוגות מצות, ולא הי' לזכר שיעבוד ולא לגאולה. אך יש טעם נסתר נפלא ממנו, שבאותן ז' ימים המקודשים נאכל מצות דוקא, כמו בהנים במקדש כל השנה, ושיהיו דוקא על זה האופן וטעמו לא נגלה להדיוטות, ואברהם אבינו ע"ה השיג שורש המצוה וקיימה עד שלא ניתנה, ושוב כשנשתעבדו לפרעה במצרים, הוציאם הקב"ה בימים הקדושים האלו, שהם כבר מקודשים מאז מעולם, ואכילת מצה הראוי' בלאו הכי, לטעם הכמוס לאותן הימים, יהי' אגב זכר לגלותינו ולגאולתינו.

⁵ דרשות חת"ס דף רנ"א טו"ד

יציאת מצרים בעבור המצות ולא להיפך

גם בהמצוות שאנו יודען בהם הטעם, וכמו במצה שאמרו בה טעם, על שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שגאלם, וכן מרור שבא לזכר שמררו המצריים חיייהם, ופסח על שפסח על בתי אבותינו, מ"מ בוודאי דאין זה עיקר יסודה של המצוה, ולא מטעם זה נתחדשה המצוה, והטעם אינו רק דבשביל זה מוטל עלינו החוב לקיים ולעשות מצוה זו, ולא נהי' כפויי טובה. וכן דקדקו רבותינו ואמרו מצה זו שאנו אוכלין כו' על שום שלא הספיק בצקם כו', דהוא רק טעם דמשום הכי אנחנו מקיימים מצוה זו,

אבל עיקר יסודה של המצוה למה כך היא המצוה, איננו בשביל זה מה שהי' במצרים. דהרי התורה קדמה לעולם וגם קודם העולם היתה התורה, והי' כתיב בה מצות מצה, וגם אברהם אבינו וכל האבות קיימו התורה כולה עד שלא ניתנה, וא"כ הוא, כליל ט"ו בניסן אכל אברהם מצה ומרור, אע"ג דאז הי' קודם גאולת מצרים, ועל כרחך מצות אלו לא נצמחו מגאולת מצרים, רק הוא להיפוך, דמזכות מצות פסח ומצה ומרור שיש כלילה הזאת, נצמחה גאולתן ממצרים כלילה זו.

⁶ בית הלוי מבריסק, בא ד"ה והגדת

⁵ וראה שם דברים נפלאים בראשית דבריו: כי דבר ה' ומחשבותיו עמקו מאד ומי בא בסודם, אפי' המפורשות עצורות וסתומות, הנה ניחזי אנן, אין לך טעם מצות מפורש יותר, מאכילת מצה לחם עוני, על שם שלא הספיק בציקם להחמיץ, או על שם שאכלנו פרוסת מצות בעבודתנו במצרים, יאמר נא, מאי טעמא אין יוצאין במצה של בכורים, שאינו נאכל בכל מושבות, או שאינה נאכלת באנינות, וכל שלא ראוי לבוא לידי חימוץ אין יוצא ידי חובת מצה מאי טעמא, וכי במצרים דקדקו להאכילם מצות, שיכולים לבוא לדי חמוץ, וכו'.

⁶ עי"ש שמבאר וזהו דמשיב להרשע על חקירותיו (שמות יג, ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, ולא אמר לו בעבור שיצאתי ממצרים אני עושה המצוה, רק להיפוך בעבור מצות אלו נתחדש לנו יציאת מצרים. וזהו בכלל בכל טעמי המצות דלא בשביל הטעם נעשה המצוה, רק להיפוך דבעבור המצוה בא הטעם וכו', ונמצא דהמצוה בעצמה, בעצם יסודה היא חוקה, לא נודע לנו עיקר טעמה וכו'.

סדום נשרפה ע"י האור שהמשיך אברהם בפסח

אברהם אבינו היה עושה פסח והביא אור גדול לעולם ומאותו אור נשרפה סדום. כי לא יכלו לפסח האור, ולכך כתיב בפיוט לוחמו סדומים באש פסח ולא כתיב בפסח כמו בשאר החרוזים. [אלא שנשרפו באש של פסח] ובסנתיב כתיב ג"כ ביקד יקוד פסח, כי חזקיה עשה ג"כ פסח והביא אור גדול. וסיפר מעשה מהבעש"ט:
7 אמרי פנחס, קאריץ, שער ד שבת ומועדים, אות רס

יישוב הסתירה על מעשי אבות שבחז"ל ומדרשים נאמרו על מועדים שונים

קודם מתן תורה למעלה מן הזמן

מובא בספרים הקדושים על המדרש 'והשענו תחת העץ', שפעם אחת דרשו ז"ל [במדבר רבה יד ב] שהיה בסוכות, ופעם דרשו [בראשית רבה מח יב] שהיה בפסח. וכתבו שלכך לא נכתב בתורה הזמן אימת היה, יען כי קודם מתן תורה אצל האבות היה למעלה מן הזמן, ויוכל להיות אז הכל בפעם אחת סוכות ופסח, עיין בדבריהם.
8 אמרי נועם מועדים שו"ת תשובה ג'

7 וראה נועם אליעזר, סקולען, וירא: עוד בפרש"י ז"ל: ופסח היה ולפסח הבא נולד יצחק. י"ל ברמז על דרך פירוש רבינו הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע בפ' שמות באמרנו בתפלה כי אל גואל חזק אתה, ופירש זרוע הנטויה ויד חזקה יעו"ש בנועם דבריו הק', היינו שמשמש השי"ת כביכול בגבורה להתגבר על מדת הדין, ולרחם על ישראל, וידוע פרש"י ז"ל שפסח הוא לשון חמלה ופסח וחמל, וידוע מספה"ק דיצחק הוא מדת גבורה, ולזה י"ל בפסח נולד יצחק, דמדת הגבורה ישתמש למדת הרחמים, וכפירוש רבנו הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע ועכ"י הנ"ל, ויעוין עוד בסה"ק קדושת לוי מרבינו הגה"ק מבארדיטשוב זי"ע ועכ"י בפ' 'ה' איש מלחמה, ה' שמו" ובפ' בלק בענין הזה.

נמצא שבפסח השי"ת משתמש בגבורה נגד השונאים, ובחסד ורחמים לישראל, כמחז"ל פירוש נגף ורפא (יעוין בסה"ק דגל מחנה אפרים מרבנו הגה"ק מסדילקוב זי"ע ועכ"י בענין מחז"ל שממכת דם העשירו ישראל) נגף למצרים ורפא לישראל, ובזה יש להמתיק ג"כ שבפסח נולד יצחק, ויעוין בסה"ק נועם מגדים עה"ת (בפ' תצוה) בשם רבינו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, ועכ"י בפסוק 'ובחסדך תצמית אויבי' וגו', כן יקוים בנו ברצון השי"ת בקרוב, הבטחתו 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות', יעוין בפרש"י ז"ל בפ' 'והפלה ה'", היינו הבדל בין המצרים ובין ישראל, כן יהי' אם ירצה ה' בעתיד הכי קרוב.

8 וראה עוד אמרי נועם החודש אות ח': בהקדם הפסוק [שמות יב ב] החודש הזה לכם, ובמדרש [שמו"ר טו א] מיד גילו הצדיקים את ראשיהן... ונראה, כי קודם שניתנה התורה לישראל במצוות מעשיות הגשמיים, כגון עור לתפילין וכדומה, היתה העבדות הכל במחשבה אצל האבות הראשונים, כמו שמצינו באברהם אבינו ע"ה, שקיים הרבה מצוות זמניות ביחד, כגון [בראשית יח ד] 'והשענו תחת העץ', אמרו חז"ל [במד"ר יד ב] שהיה אז סוכות. ומצות אפה להם, שהיה אז פסח [עיין ב"רמח יב. ועיין היטב במ"ש בתוספות יא. ד"ה אלא דקאי בחג]. וזהו דבר שאי אפשר רק במחשבה לבד בכוונות המצוות נסקר הכל בסקירה אחת, ולא במעשה הפועל. אבל לאחר צאת ישראל ממצרים, קבלו התורה לקיים המצוות בפועל המעשה דווקא בזמנים מיוחדים. והחילוק, כי העבדות במחשבה לבד לא ניכרת לבני אדם, כי האדם יראה לעינים וכו', אבל על ידי מצוות בפועל, בצירוף כוונות הלב אז מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו... וזהו 'החדש הזה לכם', שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל לעשות המצוות בפועל המעשה, אז נתגלתה כוונת המחשבה שבלב שהיתה

אברהם היה אפשר לו לעשות שני יום טוב ביום אחד

מה שקשה על הפייט, שפותר את עצמו. במקום אחד כתב, שבפסח מל אברהם עצמו. ובמקום אחר כתב, שביום הכפורים מל אברהם עצמו. כי הכלל בר"ח הבחינה מה שכל העולמות ממליכים על עצמם את הבורא ברוך הוא, ובפסח הבחינה מאהבת הבורא מה שהברואים יש להם אהבת הבורא ברוך הוא, ובראש השנה הבחינה מה שכל העולמות יש להם יראה ופחד מהבורא ברוך הוא, ובשבועות וסוכות בחינה אחרת, שהברואים עושים מעשים נאים, בכדי שהבורא ברוך הוא כביכול יהיה לו תענוג מעולמו.

ובאמת כל השנה, כשאדם מעורר אהבת הבורא אז יש לו הבחינה ופועל בעולמות העליונים כפי מה שפועלים בעולמות עליונים בפסח, בבחינתו באהבת הבורא, וכן בשאר כל בחינה ובחינה מעורר העולמות עליונים, כפי מה שפועלים באותם ימים עצמם. אבל לעשות אותו יום כפי הבחינה שיש לו, דהיינו באם שיש לו אהבת הבורא בשאר ימים יעשה פסח, זה אי אפשר, מחמת שצריכין בעולם עשיה שיהיו כל ישראל בבחינה זו, אבל בעולמות עליונים אפשר לפעול כפי הבחינה שיש לו. אבל להביא המצות במעשה לעשות יום טוב גם כן, זה אי אפשר עד שיהיו כל ישראל בבחינה זו.

אבל אברהם אבינו היה אחד, שהיה עובד את הבורא ברוך הוא ומעורר המדות, כמאמר הפסוק (יחזקאל לג, כד) אחד היה אברהם, נמצא אברהם אבינו היה אפשר לו לעשות לו יום טוב בכל יום, שהיה מעורר איזה מדה ממדות הנ"ל, שהוא היה אחד לעורר המדות. וכן היה אפשר לו לעשות שני יום טוב ביום אחד, דהיינו כשהיה לו אהבת הבורא, אז היה אפשר לו לעשות פסח, וכן כשהיה לו באותו יום עצמו יראה ה' אז אותו יום הוא יום הכפורים, כפי הבחינה אשר התעורר כן היה אותו יום אצלו, כיון שפעל בעולמות עליונים, ובמעשה היה גם כן יכול להביא, כיון שהוא היה אחד אז בעולם, נמצא לאברהם היה אפשר להיות יום הכפורים ופסח ביום אחד. וכן מבואר בירושלמי (פסחים פ"ד ה"א) שכל אחד ביום שהביא קרבן היה לו יום טוב, מחמת שבקרבן היה מעורר אותו הבחינה, והיה יכול להביא אותו בחינה אפילו בעשיה לעשות יום טוב.

קדושת לוי דרוש לפסח

לצדיקים עד עתה. ועל כן אמר המדרש 'מיד גילו צדיקים את ראשיהן', היינו מחשבה שבראש, וכנ"ל.

ובספר עטרת ישועה מועדים, יום א' דסוכות: יש לומר אשר 'וירא אליו ד' לבקר את החולה היה ג"כ בחג הסוכות, כמ"ש במדרש 'והשענו תחת העץ' שעשה להם סוכות [במדבר רבה יד, ב], כי מצות מילה היתה ביום הכפורים כנודע, [עיין פרקי דרבי אליעזר פ"כ א ומובא בתוס' ר"ה יא. ד"ה אלא], והיה אז ביום ג' למילתו, [מ"ש מרן המחבר כאן צריך ביאור, וביותר קשה כי בתוס' הנ"ל כתב בפ"י שיום ג' למילתו היה ב' ימים קודם החג, אולם עיין מ"ש באמרי נועם מועדים ח"ג במאמר ח' לפרשת החודש, דלפני מ"ת אצל האבות היו כל המצוות בבחינת מחשבה, ועל כן היה יכול להיות בזמן אחד פסח וסוכות יחד, ועיין מ"ש מרן המחבר בתשובה א שנדפסה בסוף אמרי נועם מועדים ח"ג, דאצל האבות היו כל המועדים למעלה מן הזמן, עיי"ש ותבין].

ביאור וישוב באופן נפלא
על פי דברי ה"עבודת ישראל" וה"חקל יצחק" ⁹

ז"ל ספר חקל יצחק בפר' בהר: ואעתיק לך לשון הקדוש בסה"ק עבודת ישראל פ' וירא: במד"ר (ב"ר מט, ב) ר"א בשם ר"ש בר נחמן, בשם רב נחמן אמר: אפי' הלכות עירובי חצרות היה אברהם אבינו ע"ה יודע, ר"פ בשם ר"ש אמר, אפי' שם חדש שהקב"ה עתיד לקרא לירושלים, שנאמר (ירמיה ג, יז) בעת ההוא יקראו לירושלים כסא ה', אברהם היה יודע, ר' ברכי' ור"ח ורבנן דתמן בשם ר"י, אין יום ויום שאין הקב"ה מחדש הלכה בבי"ד של מעלה, שנאמר (איוב לו, ב) "שמעו שמוע ברוגז קולו והגה מפיו יצא", ואין הגה אלא תורה, שנאמר (יהושע א, א) "והגית בו יומם ולילה", אפילו אותן הלכות היה אברהם יודע וכו'. ביאור הענין, הדעה ראשונה במדרש מרומזת, כי אברהם בקדושתו ייחד וקיושר העולמות ה' תתאה בה' עילאה, וזהו סוד עירובי חצרות, והוסיף רב פפא שאברהם היה יודע שם החדש, עי"ש

ביאור דבריו, כי יש לוח וסדר להנחת העולם, מסודר ובא מששת ימי בראשית עד אחריתו, וכל המקרים והפגעים גדול וקטן, היה חרות על הלוחות בשעת הבריאה, כי הכל

⁹ וראה בפרי צדיק תולדות אות ג: יעקב אבינו ע"ה הוסיף ויבא לו יין וישת. ואם היה פסח, הוא הזמן שתקנו חכמים לשנות ד' כוסות. ואם היה כנגד שעירי יום הכיפורים, היה היין כנגד נסכי יין, כמו שאמרו הרוצה לנסך יין על גבי המזבח ימלא גרון של תלמידי חכמים יין. ובמדרש רבה גם כן נרמז טובים לך כו', וטובים לבניך, שעל ידן הוא מתכפר להן ביום הכיפורים כו', ונשא השעיר עליו זה עשו כו', עונותם עונות תם כו'. ובאמת אלו ואלו דברי אלוקים חיים, ככל מחלוקת חכמינו ז"ל. ועל דרך מה שכתב בספר קדושת לוי (דרוש לפסח) על מה שכתב הפייטן, שבפסח מל אברהם אבינו ובמקום אחר כתב שביום הכיפורים מל אברהם אבינו. וכתב דקדושת המועדים ישראל מקדשי ליה, ובזמן שכל ישראל מכניסין בו קדושה, יש בו קדושת החג. ואברהם אבינו היה אחד שהיה עובד את הבורא ברוך הוא ומעורר המדות, כמו שנאמר אחד היה אברהם. נמצא אברהם אבינו היה אפשר לו לעשות יום טוב בכל יום, שהוא מעורר איזה מדה ממדות, וכן היה אפשר לו לעשות שני יום טוב ביום אחד. דהיינו כשהיה לו אהבת הבורא, היה אפשר לו לעשות פסח, וכן כשהיה לו באותו יום יראת ה', אז אותו יום הוא יום הכיפורים כו', עיין שם באריכות. וכן כאן כשהתעוררו בבחינת גודל אהבה מדת אברהם אבינו ע"ה, היה אז קדושת חג הפסח שכנגד קדושת אברהם אבינו והיו הקרבנות פסח וחגיגה. ואחר כך על ידי הצער שהיה ליעקב אבינו ממה שהיה צריך ללבוש עצמו בבגדי עשו, ולומר דבר שאינו והתפלל הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה, כמו שאמרו בזהר הקדוש. על ידי זה הוריד יעקב אבינו ע"ה קדושת יום הכיפורים ומחילת עונות, והיה אז קדושת יום הכיפורים בעשיה ממש, כמו שכתב בספר קדושת לוי. והיו הב' גדיים כשעירי יום הכיפורים, שהיו קרבנות ממש, שאחד היה לה' והשני היה צריך גם כן להיות במקדש. ולהיות שניהם שוין, במראה ובקומה ודמים ובלקחתן כאחד, כמו שאמרו במשנה (יומא סב.) ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

בשיח שרפי קודש, מועדים: סיפר ר' לייזר וויכענבערג מווארשא ששמע אצל השלחן של האדמו"ר מסאכטשוב, מה שהפייט סותר עצמו, במקום אחד מביא שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו בפסח, ובמקום אחד מביא שמל עצמו ביום שבועות, ובמק"א שמל עצמו ביוה"כ, אמר כי היו"ט הם אותות, פסח על יציאת מצרים, ושבועות על קבלת התורה, יו"כ על מחילת עונות, ע"כ גם היום אם רוצה אדם לקבל עליו עול תורה היום שבועות הוא, ואם יעשה תשובה היום הוא היום יו"כ, על כן יוכל להיות שמל עצמו בפסח, רק קיבל עליו עול תורה ותשובה, לכן נעשה אצלו גם חג שבועות ויוה"כ בפסח, ע"כ.

צפוי, אמנם יש **אופן בתוך אופן**, שהיוצר ברא **הנהגה התוריית**, שהעולם יתנהג לפי מעשינו, דהיינו אם שמע תשמעו ונתתי מטר, וכן להיפך, **ומהות ענין זה**, איך יכוננו יחד שני המדריגות אלו יחדיו, **קצרה דעתינו מלהשיג**, וכמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ה ה"ה) **שנעלם** מאתנו **לעמוד על מחקר** מחשבת היוצר כמ"ש (ישעיה כה, ח) כי לא מחשבתי מחשבותיכם וכו', כי **הכל צפוי** מראשית ועד אחרית, כמ"ש בפסוק (בראשית א,) "והארץ היתה תהו ובהו" שרומז על ד' גליות. ורוח אלהים זה רוחו של משיח, והיינו שהקב"ה היה צופה ומביט כל זה, בנין בתי המקדשים וחורבנן וגאולתם של ישראל, שיהיה לעתיד לבוא בירושלים,

ואיתא בפירוש הראב"ד לספר יצירה כי **מי שיודע ומבין בספר יצירה**, **יוכל לדעת ולהשיג הלוח המסודר** ובא מששת ימי בראשית עד אחריתו, **ומכל שכן אברהם אבינו ע"ה**, היה יודע ההלכה שהקב"ה מחדש בכל יום, כי ההלכה שמתחדשת בכל יום, הם ע"פ הבירורים שנבררים ניצוצות קדושים ע"י מעשה התחתונים, ועבודתם בתורה ובתפלה, ועי"ז נתקן עץ החיים מתתא לעילא, ומתחדשת המלכות היא ההלכה, **לכן לפי ענין הבירור שבכל יום בירור מחדש**, ממילא שההלכה מתחדשת, **ואברהם לפי קדושתו ולפי השגתו**, לדעת רב פפא **הלוח המסודר ובא מששת ימי בראשית**. הוסיפו עליו רבנן דתמן ואמרו, שהשיג ג"כ **הנהגה התוריית** אופן בתוך אופן, כי לעוצם קדושתו נתבררו הניצוצות על ידו, ונתחדשו ההלכות. עכ"ל (של העבודת ישראל) בקצת קיצור.

ועיין בס' הקדוש הנ"ל פ' נח בפ' וידבר וגו' צא מן התיבה וגו', למדנו מדבריו הקדושים, כי הנהגת העולם הוא ע"פ הבירורים שמתחדשים בכל יום ויום. על פי הנהגת התורה וכו' ע"כ מספר חקל יצחק בהר, ושם מבאר לפי זה כמה מאמרי חז"ל. וענינים בספירת העומר, שכוונות הימים בספירה, כאשר יום א' של הספירה לא חל ביום א' בשבוע שמדתו חסד, מרמז על ההנהגה התוריית וכו' וכשחל ביומו הוא על פי הלוח המסודר מששת ימי בראשית. והבייתוסיים שלא האמינו בהנהגת התורה השתדלו בתחבולות לקבוע פסח באופן שמתאים לפי הספירה שקבועה לפעול באותו יום. ודפח"ח

ומעתה יבואר יותר כי אמנם כל מעשי אברהם בברית בין הבתרים במילתו, לושי ועשי עוגות, ארעו ביום אחד בשנה, והוא המרומז ללוח המסודר **מששת ימי בראשית**, אך פעל עוד במעשיו וייחודיו באופן נוסף **בהנהגה התוריית**, ושוב מבורר שיכול לפעול שניהם כאחד. ודברי **המגיד מקאזניץ והקדושת לוי** הולכים למקום אחד, כמו שכתב הקדושת לוי כי אברהם פעל בעולמות העליונים, ופעל עד עולם העשיה, והכל ביום אחד, ועל פי זה מבואר שהמעשה ביום אחד הוא כנגד סדר ימי בראשית, ובו בזמן פעל במחשבה ובכוונה, להמשיך עוד יום מכוון כנגד ההנהגה שהוקבעה על פי התורה.

ובאופן אחר י"ל כי יתירה מזו מצינו, עה"פ אלה תולדות השמים והארץ **בהבראם**, בשביל אברהם, ובריאת העולם גופא נחלקו בה בחז"ל **בתשרי נברא העולם** או **בניסן נברא העולם**, וידוע מה שפירשו בזה בתוס' דהיינו במחשבה ובמעשה, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, **והאר"י ז"ל** פירש היום הרת עולם מלשון הריון, וביאר בזה כי יש פנימיות העולמות וחיצוניות העולמות, וא"כ אברהם אבינו שכל הבריאה בשבילו, וכל הבריאה תחתיו, ודאי גם מעשה מצותיו פעלו במחשבה ובמעשה, ופעלו בפנימיות ובחיצוניות העולמות. על דרך הבריאה כולה, שנבראה יחדיו בניסן ובתשרי **ואלו ואלו דברי אלוקים חיים**. שהמחשבה בזמן אחד ובו בעת נפעל המעשה בזמן אחר, בכל זמן לפי בחינתו. וראה עוד בענף להלן, דברי החת"ס, ורבי צדוק הכהן, ובית הלוי ועוד, שכולם מתקשרים לענין זה שמצינו כי המועדות נחלקו חז"ל בזמנם. ומתברר בכל אחד מהם נקודה אחרת בענין זה.

השפעות חסדים

חסדים טובים

פרשה זו מתחלת במדת החסד, ומסיימת בהשפעת חסדים טובים, ע"י הברכות שנאמרו לאאע"ה אחרי העקדה, יאר השי"ת עלינו מדת החסד בכל יום, יגמלנו חסדי"ם טובי"ם בתוך כלל ישראל, ויחננו באור הגאולה להכניסנו לזבולו זבולנו, בחנוכת בית מקדשנו במהרה בימינו אמן, יעוין בסה"ק בני יששכר מרבינו הגה"ק רבי ר' צבי אלימלך מדינוב זי"ע ועכ"י שבחודש מרחשון יהי' החנוך של ביהמ"ק השלישי שיבנה ברחמים במהרה בימינו אמן.

נועם אליעזר, סקולען, וירא

10

המסירות נפש וגמילות חסדים

הוא הקדמה לכל הזכויות והניסים

נראה לי כי תחילת הפרשה להורות מדתו של אברהם, שרדף אחר דלים לגמול חסד עמהם, גם ביום שלישי למילתו, וזה הקדמה לכל הנאמר אחר זה, שבזכות זה נפקדה שרה, ולוט ניצול בזכותו, כמאמרם ז"ל (רש"י לעיל יח, טז) 'גדול כח מתנות עניים שמהפכת מדת הדין לרחמים', שכל השקפה לרעה, חוץ השקיפה וגו' הנאמר במתנות עניים (דברים כו, טו) שהיא לטובה.

ייטב לב, וירא

פרשת וירא מלאה ממדת החסד

ופרשת וירא כולה מלאה ממדת החסד. כי בפסוק א' מירי מענין בקור חולים, ואחר כך מענין הכנסת אורחים וגודל זריזותו של אברהם אבינו לזה, וכל זה הוא בכלל גמילות חסד. [כדאיתא בב"מ ל': ובשבת קכ"ז]. ואחר כך הודיע לנו הכתוב שחיבת השם יתברך לאברהם היה בעבור (בראשית יח יט): "אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמר דרך ה' לעשות צדקה ומשפט". וידוע שהחסד הוא גם כן בכלל צדקה, וגדול ממנה, כמו שאמרו חז"ל (סוכה מ"ט.).

וגם ממה שבקש אברהם לפני השם יתברך על סדום, שישא עונם, ולא יכלה אותם, והרבה והפציר בענין זה, למדנו איך שצריך האדם לחיטיב לבני אדם בכל מה שיוכל, היינו אף להתפלל עליהם להצילם מצרתם, ואפילו אם הולכים בדרך לא טובה. וגם מענין הפיכת סדום נוכל לידע את גדל מדת החסד, כי עקר עונם היה בזה, כי היא היתה (יחזקאל ט"ז מ"ט): "גאון שבעת לחם וכו' ויד עני ואביון לא החזיקה" ורצו למנוע רגל זר מתוכם, וכמו שהאריך בזה רבנו יונה ביסוד התשובה שלו. וגם סיפרה התורה, איך לוט קרב את האורחים בכל כחו, אף שהוא לא ידע כלל שהם מלאכים. וגם בששי (בראשית כ"א) פסוק ל"ג: "ויטע אשל בבאר שבע", עיין ברש"י שם.¹¹

אהבת חסד מבעל ה"חפץ חיים", פתיחה לעניני מדת החסד

¹⁰ וראה שם עוד בעמ': בתחלת פרשה זו נאמר ממדת החסד של אברהם אבינו, ובסוף הפרשה רואים איך שהוכפלה ונתגברה המדת החסד שיהי' לדורות, וגם הלא פרשה זו הוא מהקריאה שקורין בר"ה, ביום א' דר"ה קורין פרשת וי' פקד את שרה, וביום ב' פרשת העקדה, וקריאה מעורר הזמן, יעזור השי"ת שיתעוררו רחמים וחסדים על הכלל ועל הפרט בשועות ורפואות, ועקדת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור, שנזכה להגאל בקרוב בהגאולה והישועה השלימה בביאת משיח צדקנו בב"א.

¹¹ עי"ש מ"ש בהערה שם וביאר: ולכאורה, אם משפט - אין צדקה, ואם צדקה - אין משפט. אלא הכוונה, דכל אדם יש לו שני ענינים: אחד, שהוא לא יגע בנכסי חברו ובכבודו, ואחד שחברו לא יגע

בזכות אברהם שימדת החסד מתגלגלת על ידו

... גם היום הקריאה מעורר הזמן, והקריאה היא המתקת הדינים אפילו ביום הדין, ומהפך הדינים לרחמים, והזמן שרבים מבני ישראל צריכים רחמים רבים בגילוי, שלא יתנכרו ולא יתרחקו מאור פני מלך חיים, נוכל להמשיך עליהם בהקריאה חסדים מגולין, בזכות אאע"ה שכל החסד מתגלגל על ידו. אמן.

ישמח ישראל, אלכסנדר, וירא

הקריאה מעוררת כח אברהם בהכנסת אורחים ובצדקה שמקרבת את הגאולה

בזמירות 'כל מקדש שביעי כראוי לו כל שומר שבת כדת מחללו, ונראה לפרש דהנה ידוע דבכל שבת צריך האדם להתדבק במדריגה המיוחדת של אותה שבת, אמנם האיך יודעים מה היא הדרגה של אותה שבת. אלא דמובא בספה"ק דהוא על ידי הקריאה שקורין בתורה באותה השבת, כי יש שהקריאה מעורר הזמן, ויש שהזמן מעורר הקריאה. ובפרשתינו יש יסוד גדול ביהדות, שרואים המפי"נ של אאע"ה שהיה לו על מצות צדקה והכנסת אורחים, ואף שהיה חולה קיים אותה במסי"נ. והנה אמרו חכמז"ל (סנהד' צח) 'גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה', ובזה נראה לפרש 'כל מקדש שביעי כראוי לו' היינו שמדבק עצמו בהדרגה של אותה שבת, וממשיך לומר 'שכרו הרבה מאד על פי פעלו' וירמוז על הצדקה דהיא נקראת פעולה, שצריך לפעול בה בידיו וברגליו וכיו"ב, ושכרו איש על מחנהו ואיש על דגלו, דזכות מצות צדקה יכולה לפעול שיהיה כל אחד על מחנהו, דהיינו בגאולה העתידה במהרה בימינו אמן.

איבא דאברהם, פיטסבורג, וירא

גם בהוה ממליץ אברהם טוב לגלות חסדים

"וה' אמר, המכסה אני מאברהם, אשר אני עושה". היה לו לומר 'אשר אעשה', דעושה הוא לשון הווה. רק כי האמת כן הוא, שבכל מעשיו ית"ש חפץ חסד הוא, ומגלה הדבר לאברהם כדי שימליץ טוב על הצדיקים, כמו שנאמר "חלילה לך כו' להמית צדיק עם רשע", כי כל מעשה ותפלת אברהם היה נצחיות, כמו שאמר הכתוב "ואברהם עודנו עומד לפני ה'", ולא [כתיב] עודנו היה עומד, רק שעדיין אברהם עומד ומתפלל לפני ה' על בניו, וכן מצינו שדרשו ז"ל (שם) על פסוק "והוא יושב פתח האוהל כחום היום", שעודנו עומד על פתחו של גיהנם, ואינו

בנכסיו ובכבודו. והנה הדרך הטובה שהשם יתברך רוצה בה הוא כך: לענין לגע בנכסי חברו, צריך לילך בדרך המשפט, שלא לנגוע בו, אפילו באפס קצהו, וצריך לידע חומר איסור גזל, שכל הגזל את חברו שוה פרוטה, כאילו נוטל את נפשו, כמו שאמרו חז"ל (בבא קמא קי"ט). וכן שלא לנגע בכבודו על ידי איזה אופן שהוא; כי אם הוא מאנה אותו בדברים, עובר בלאו "דלא תונו איש את עמיתו" (ויקרא כ"ה י"ז). ואם הוא מבישו עובר בלא תעשה ד"לא תשא עליו חטא" (שם י"ט י"ז). ואם הוא מדבר עליו דברי גנות שלא בפניו, עובר באסור רכילות ולשון הרע; ואם בפניו, איכא חוצפא ולשנא בישא. כלל הדברים: יש להזהר שלא לנגע בחברו אפילו כמלא נימא - בין בכבודו, בין בנכסיו - וזהו דרך המשפט, שהזהירה לנו התורה.

ולהפך, אם חברו נוגע בו בנכסיו, או בכבודו, מי שהוא אדם ישר וטוב, צריך להתנהג בדרך צדקה וחסד, ושלא להעמיד כל דבר ודבר על קו הדין. ואמרו חז"ל (בבא מציעא ל'): לא חרבה ירושלים, אלא שהעמידו דבריהם על דין תורה. גם אמרו חז"ל (יומא פ"ז): כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו. וזהו שצוה אברהם אבינו את בניו, שיתנהגו באופן זה לגבי אחרים, והם את אחרים לא יגעו כלל, חס ושלום, וילכו בדרך המשפט.

מניח למי שהוא מהול ליכנס שם, למדנו שכל מעשי אברהם היה נצחיות כנ"ל, שאברהם היה מדת החסד, והחסד הגדול הוא שיהיה נגלה החסד, ולא יהיה מכוסה, ויהיה התפשטות החסדים.

וזהו שנאמר "המכסה אני מאברהם", פירוש וכי אברהם מדת החסד יהיה בבחינת כיסוי, לא יהיה כן, רק יהיו חסדים מגולים ומתפשטין, וכן מצינו שהיה אז בתפלת אברהם התפשטות החסד מאוד, כי אברהם לא ביקש העיקר רק על הצדיקים, כי אמר חלילה לך להמית צדיק עם רשע, והשי"ת אמר "ונשאתי לכל המקום בעבורם", כי היה התגלות החסדים המגולים כנ"ל.

12 זרע קודש, ראפשיץ, וירא

עוד ענינים

הסדרא הרביעית עוסקת בראיה ועמה השפעות ברכה

בכל הפרשות הרביעית שבתוה"ק מדבר בענין קדושה זו (של ראיה). בספר בראשית, הסדרא הרביעית הוא פרשת "וירא אליו ה'" המורה על התגלות קדושת הראיה... ונאמר שם גם כן השפעת הברכה "כי ברך אברכך", בספר ויקרא הסדרא הרביעית הוא פרשת תזריע, ונזכר שם ענין הראיה, להשמר ממנו ולתקנו "וראה הכהן", "ואם יראה הכהן"... ובספר במדבר הסדרא הרביעית הוא פרשת שלח, ונאמר בה מצות ציצית, ששרשה להרחיק הראיה הזרה של ההיפוך, כמו שנאמר "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"... ובספר דברים הסדרא הרביעית הוא סדרא זו 'פרשת ראה' המורה על קדושה הראיה, וגם נאמר אחר כך ברכה. "למען יברכך", "כי בגלל הדבר הזה יברכך".

אמרי אמת, לובלין, ראה, תרכ"ט.

12 וראה אור המאיר בראשית: כללות נשמתן של ישראל היו כלולים מתחלה בקומת אדם הראשון, וכיון שחטא נתמעט קומתו, ובא בסוד הגלגול באברהם, ונצטרף ביצחק, ונתלבן ביעקב, וכל הנשמות הכלולים תחלה בכח, יצאו מכח אל הפועל, וכדומה הענין אנחנו בני ישראל כלולים תחלה באברהם אבינו, ואחר כך נתחלק לכמה פרטים, וכל אחד מישראל בעשותו מעשים טובים וישרים, להשוות מדותיו בצד מה לעובדותיו של אברהם אבינו, אזי קונה שלימות להשרות בקרבו אותה בחינה של אברהם אבינו עליו השלום, וכל ישראל בכלל, כשמישרים אורחותם ומטיבים דרכיהם לעשות כמעשהו הטובים, קונים שלימות בכללות, ששורה בחינת נשמתו בכללם, כאלו לא מת. וכל זה יתבאר אי"ה במקום אחר באורך (להלן ח"ב רע. ועוד):

ורומז הכתוב "כל האזרח בישראל" (ויקרא כג, כד). ונודע מאמרם ז"ל (ב"ב טו, א) אזרח זה אברהם. ואמרתי טעם לשבח למה נקרא אברהם אזרח, אותיות א' זרח, להיות זריחה ראשונה בעולם, לגלות ולפרסם אלהותו יתברך בעולם, והרגל שמו יתברך בפי הבריות, ורומז הכתוב, כל האזרח, כלומר כללות קומתו של אברהם אבינו הנקרא אזרח, כלליות נשמתו שורה בכללות נשמתן של כל ישראל, בהיותן מקשטים ומתקנים עובדותיהם הטובים להדבק במדותיו, אזי ממשיכין על עצמם התפשטות אלהותו יתברך כמוהו, שזכה להיות מרכבה למדת החסד, בהתחסד עם כל באי עולם, אחז מדות החסד כל מלא קומתו, והנה כמוהו נתחלק גם כן יצחק אבינו לחלקים פרטיים, נשמתיהן של כללות ישראל, ושורה גם כן בכללותם, בהיותם אוחדים מדתו לעבוד את הבורא במדת היראה הרוממות.

‘פתח טוב, פתחת לעובדים ושיבים’, היינו לדורות
וכן פעל לקבוע שהשכינה מראשותיו של חולה

“וירא אליו ד’, ‘לבקר את החולה’ (רש”י), הוה ליה למימר ‘לבקר אותו’, וכבר
עמדו על זה המפרשים. ולדרכנו יאמר, כי נודע מאמר חז”ל (שבת יב:) מנין
שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה, שנאמר (תהלים מא, ד) ד’ יסעדנו על ערש
דוי. ונוכל לומר, שזה פעל אברהם, כשהיה חולה ביום שלישי למילתו ובא השי”ת
לבקר אותו, מזה נפתח מעין ישועה לכל חולי ישראל, שיהיה השכינה מראשותיהם
לבקר אותם. וזהו שפירש רש”י “וירא אליו”, לבקר את החולה, יהיה מי שיהיה
מכל ישראל, על ידי שביקר אותו יבקר לכל חולי ישראל, ולרפאותם רפואה שלימה
מהרה, כאשר ריפא לאברהם אבינו. ונקדים דברי המדרש (ב”ר מח, ז) והוא יושב,
ישב כתיב, ביקש לעמוד, אמר לו הקב”ה שב ואני עומד, ואתה סימן לבניך שהם
יושבים, ואני עומד עליהם כו’... כמו כן כל מה שעבר עליו רק לסימן לבניו, בכחו
ימצאו מעייני ישועות.

ובהשקפה קלה נמצא כל זה מבואר במקראי קדש עצמם. והוא אומרו “וירא אליו
וגו’ והוא יושב פתח האהל” וגו’, ואיתא במדרש (שם, ח) ‘פתח טוב, פתחת
לעובדים ושיבים’, ואיתא בספרים כי ירמוז על דורות הבאים, על דרך (קהלת א, ד)
“דור הולך ודור בא”. ולדרכנו, הוא זה שפתח פתחי ישועות לבניו אחריו בעת
הגלות, והוא אומרו כחוס היום, על דרך שפירש רש”י (שיר השירים א, ז) איכה
תרביץ בצהרים, שרומז על תוקף הגלות, עיי”ש. וזה שאנו מבקשים... ענני באמת
ישעך, שיהיה הישועה אמת וקיים לעדי עד, על דרך (משלי יב, יט) “שפת אמת
תכון לעד”. כמו כן יהיה ד’ אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו, כן יהי רצון אמן.

י”ט לב, וירא¹³

¹³ וראה בעש”ט וירא מקור חיים: מה שידוע מרבינו מהר”י בעש”ט הק’ זי”ע ועכ”י,
ששמעתי מאמור”ר הרה”ג מהרי”א זצ”ל שאמר בשמי’ שאורח מביא רפואה, אורח נוטריקון
אור ח’, שתאיר הברכה השמינית הוא ברכת רפאנו — רופא חולי עמו ישראל, והשבת הח’
בלא’ ברוך וכו’ הוא בורא רפואות, ואולי י”ל שזה התחיל אחר שריפא האורח המלאך רפאל
שהי’ בדמות איש — את אברהם אע”ה, ואז נשרש שלעולם יהי’ אורח מביא רפואה ויאיר
אור ח’ ברכת רפאנו, כיידוע מחז”ל שמעשה אבות סימן לבנים, יעוין בסה”ק נועם מגדים בפ’
אמור בפ’ וידבר משה וגו’ מה שמביא בשם רבינו מהר”י בעש”ט הק’ זי”ע ועכ”י השכלה נפלאה,
ועוד בסה”ק נוע”מ בענין מה שנשרש ע”י נסי אבות.

וי”ל ג”כ שאורח יוכל להשפיע בנים בצרוף מחז”ל למה תקנו רפואה בשמינית רמז למילת בן
זכר, רפואה הצריכה למצות מילה, וכמו שמצינו באלישע שבהיותו עובר אורח השפיע זש”ק
להשונמית, והמלאכים בתור אורחים של אברהם אבינו השפיעו כעת חיי ולשרה בן, וכן לעולם,
וכן י”ל שמשפיע ישועה, כי באותה ברכה נאמר ג”כ הושיענו ונושעה וכו’, רפואת הנפש שמביא
עמה רפואת הגוף וישועה, וזה י”ל רפאנו ח’, היינו ברוחניות, ונרפא גם בגשמיות, ועל דרך
דאיתא בשם קדוש ישראל הר”ר ברוך זצוק”ל ממעזבוז בפירושו: רפאנו ח’ וכו’ הייל אונז דעם
שם, [=תרפא לנו את השם] שיהי’ שם שלם וכסא שלם.

וראה עוד בספר ייטב לב שם מ”ש לפרש: “האל המאזרני חיל כו’ ותתן לי מגן ישעך” כו’
(תהלים יח, לג-לט), על פי מה שכתב בספר אוהל יעקב (פר’ לך עה”פ ויצו עליו פרעה)
לבאר דברי המדרש הנ”ל (ד”ה ובזה) בפרשת לך, אמר הקב”ה כל מה שעשיתי עמך בעולם
הזה חנם עשיתי עמך. בהקדם דברי המדרש (שם מ, ו) בפסוק (לעיל יב, כ) ויצו עליו פרעה
אנשים וישלחו אותו, אמר הקב”ה לאברהם צא וכבוש הדרך לבניך, את מוצא כל מה

תפלה ראשונה בפרשה זו מדרכי החסד

בתנחומא ריש פרשה זו, ילמדנו רבינו, כמה ברכות מתפלל אדם בכל יום? כו', והאריך בזה. ולכאורה אין לו שום שייכות לפרשה זו, רק מה שסיים, תדע שכל דרכיו חסד, כו', ובאמצעיתה בקר את החולה כו', וזה אין לו קישור לענין התפלה. אך הענין שבפרשה זו מצאנו תפלה ראשונה, שהתפלל אברהם אבינו ע"ה על סדום. שדורות הראשונים לא ידעו כלל ענין תפלה, שיתפלל אדם לשנות הגזירה. ונח ששמע שעתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, לא עלה על דעתו להתפלל לבטל הגזירה...

ובפסוק זו "וישכם אברהם בבוקר" אל המקום אשר עמד שם, מזה נלמד בגמרא שתיקן אברהם תפלת שחרית, והתפלה הראשונה שהתפלל אברהם אבינו היה על סדום. ואף שידע השם יתברך שלא יפעול בתפלתו, שלא ימצא אף עשרה צדיקים. מכל מקום הועילה תפלתו להציל את לוט. שממנו יצא דוד המלך ע"ה, שנאמר "מצאתי דוד עבדי" ובמדרש רבה (פ' נ) 'היכן מצאתי בסדום'... ועל כן פתח המדרש תנחומא פרשה זו מענין התפלה.

פרי צדיק וידא אות ה'

ה' לא מנע מאברהם להתפלל על סדום כיון שתפלתו נצרכה לדורות

בהקדים להבין מאמר חז"ל ברכות פרק א' (ו:): 'כל הקובע מקום לתפלתו' כו', והוא על פי מה שכתב בספר אהל יעקב פרשת לך בפסוק (לעיל יב, כ) "ויצו עליו פרעה" וגו', על המדרש (שם מ, ו) 'אמר הקב"ה לאברהם, צא וכבוש הדרך לפני בניך' כו', לפרש הפסוק (ישעיה יב, ג) "ושאבתם מים בששון, ממעיני הישועה", כי מעשה השי"ת ונפלאותיו הנעשים בזמן מהזמנים, פועלים ישועות בקרב הארץ לעדי עד ולנצח נצחים, וזהו שתיאר ישועתו יתברך 'מעייני הישועה', על היותם בחינת מעיינות הנובעים ישועה לדורות עולם. וזהו שהקב"ה מתאוה לתפלתן של צדיקים (יבמות סד.), כי הוא יתברך קורא הדורות מראש, ויודע עתידות למו, כי יהיה הצורך אל תפלת האבות הקודמים. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים כא, ב-ג) "ד' בעוזך ישמח מלך, ובישועתך מה יגל מאוד", כי "תאות לבו נתתה לו" מיד,

שכתוב באברהם כתיב בבניו כו', עיי"ש. והוא בשנחקור על גלגולי הסיבות שאירעו לאבותינו הקדושים, אברהם בכבשן האש, ברעבון ובמלכים, יצחק ויעקב לא נחו ולא שקטו, הכי פרי מעלליהם היה לברות למו. אבל הענין, כל מה שפעל הקב"ה עמהם היה אך למען בניהם אשר יקומו מאחריהם, כמאמרם מעשה אבות סימן לבנים, ומעשה אבות ירשו בנים, כי בהשקפתו יתברך על הדורות העתידיים למאורעות ופגעי התלאות ותקצר נפש העם להפיק ישועות נסיות, היה מחכמתו יתעלה להקדים ולהמציא דוגמת אותן המאורעות להאבות, אשר בכחם הגדול חפרו בארות ומעיינות ישועות ונפלאות למען יהיו שמורים לזרעם אחריהם...

וז"ש "ותתן לי מגן ישעך", כלומר בחנם, פירוש שאני לא הוצרכתי לבוא להמאורעות והישועות, כי אם רצון השי"ת בזה למען דורות הבאים אחרי, שהיתה זאת על דרך צא וכבוש הדרך לבניך, על דרך שמפרש בספר הנ"ל, עיי"ש. וזה אומרו "תרחיב צעדי תחתך ולא מעדו קרסוליי", כלומר למען לא ימעדו קרסולי הם הבנים, על דרך (יבמות ג. תוד"ח מקמי) ברא כרעא דאבוה, "ארדוף אויבי ואשיגם" כו' למען יפלו לעתיד תחת רגלי, הם הבנים המכונים רגלי האבות, כי ברא כרעא דאבוה.

"וארשת שפתיו כל מנעת סלה", כלומר: מה שפעל בתפלתו שמור גם לאחרונים שיהיו בדורות שאחריו.

וזהו שאמר הכתוב (לעיל יח, יז-יח) "המכסה אני מאברהם" וגו', והגם כי ידע ה' כי כעת אין מקום לתפלתו על הסדומים, עם כל זה לא היתה ח"ו לריק, כי פעולתו תעמוד לדורות, וזה שסיים ואמר "ואברהם היו יהיה לגוי גדול", כלומר הלא יוליד דורות רבות, ואם אין בתפלתו להועיל עתה, תועיל לדורות הבאים האחרונים, ע"כ תורף דבריו בקצרה. וכבר פירשתי שזה שאמר הכתוב (שם, כב) "ואברהם עודנו עומד לפני ה'", רצה לומר שעודנו מתפלל, כי תפלתו נשארה מעל, קיים לנצח, והרי הוא בעומד ומתפלל, דעמידה היינו תפלה, כדאיתא בגמרא (ברכות) הנ"ל.

ייתב לב חיי שרה

14

וה' פקד את שרה

לשבת פרשת וירא כח לפקודת ישועה

"וה' פקד את שרה", (כא, א). ידוע מצדיקים ומספרים הקדושים, שביום ראש השנה שבו קוראים את פרשת "וה' פקד את שרה", מסוגלת קריאה זו לעורר את הענין של 'פקידת עקרות'. וכן זכורני שלשבת זו, פרשת וירא, שקורין בתורה את "וה' פקד את שרה", היו נוסעים אל הרה"ק ה'צבי לצדיק' זי"ע מבלאזוב, ואל הרה"ק ה'קרן ישועה' זי"ע מריבאטיטש, אלו החסידים שנזקקו להפקד בזש"ק, כי גם בשבת זו יש את הכח הזה.

לחם עני בראשית עמ' מא' 15

¹⁴ ועל דרך בספר תפארת שלמה: והענין בזה עפ"י מ"ש בפירוש הפסוק (תהלים קמה, יט) "רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם". פירוש הרצון של יראיו ותפלתם שהיו מתפללים בחיים חיותם, אפילו בדבר אשר לא עשו פרי אז בדור ההוא, כגון תפלותיו של אברהם אבינו ע"ה על סדום שלא הועיל. על כל זאת לא שבו ריקם. כמ"ש (בראשית יח, יט) למען אשר יצוה את בניו וביתו אחריו. לשון צוותא והתחברות עם כל הדורות הבאים אחריו, כמ"ש ואת שועתם ישמע ויושיעם. כאשר יתפללו יעלה לרצון, להוציאם מצרה לרווחה אמן.

וראה בספר אור המאיר, וארא: הנה האבות סימן לבנים, מראשית הבריאה עד סוף, נוהג זה הענין, בכל דור ודור צריך להיות בחינת יעקב ועשו ולבן ובלעם, וכל פרטי מעשיות הכתובים בתורה, ישנם בכל אדם ובכל זמן, עד תשלום סוד הבירור כאשר גזרה חכמתו יתברך, והכל בחכמה נפלאה עשה ה' יתברך, כי בזה תולה בנין קומת השכינה, שמבררים איברי השכינה השוכנת בכל המדרגות, ועושין לה קומה שלימה ובנויה, בכל דור ודור לערך בחינתם.

¹⁵ מענין לענין ידוע שהרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב קרא בר"ה ו' פקד את שרה, פעל ישועה ונפקדו קפד' עקרות, כמנין פקד, וראה בספר ישמח ישראל, ליקוטים: שבאותיות תיבה זו יש שם קדוש המסוגל לישועה, זל"ק "אלקים צבאות שוב נא, הבט משמים וראה ופקד גפן זאת". היינו על פי המבואר בסה"ק ובשם האר"י ז"ל כי השם ע"ב (מרומז) עם השלש שמות, המרומזים בשם יב"ק, גימ' קפ"ד, וזה הוא 'פקד', וזה השם מסוגל לפקודת ישועה ורחמים, ומבטל 'מספד' העולה קפ"ד. וזה שאנחנו מבקשים ו'פקד' היינו בכח זה

הרבי [הרה"ק בעל בית אברהם מסלאנים] זי"ע היה מלביש את ברכתו באופנים שונים, בהביאו פסוקים הכתובים בתורה כגון "כי חיות הנח", או "כעת חיה ולשרה בן" וכדומה, בעת היותי בבראנאוויטש בפרשת לך לך בשבת בתפילת מנחה שקוראים אז "ולשרה בן", בפרשת וירא קראו לעלות לתורה אברך אחד שלא היה לו זשי"ק משך כמה שנים, וכשקראו לו לעלות לא היה נוכח בביהכנ"ס, והלכו לחפש אותו, והרבי חכה כמה מינוטין עד שמצאוהו, והאברך עלה לתורה ונושע באותה שנה בזש"ק.

מוקנים אתבונן ח"ב עמוד ת"א

עת רצון לפקודת ישועה ורחמים

"וה' פקד את שרה" וגו'. אפשר לומר בריבוי האת שבא לרבות לדורות, וכמו שכתב בסה"ק אוהב ישראל (בפ' ויצא) וזלה"ק: כי אבותינו הק' והנביאים הק' ע"ה כשהיו צריכין לאיזה נס ופלא, אשר הוא איננו על דרך הטבע, היה כח בידם ע"י טהרתם וקדושתם והתדבקותם בהשי"ת להמשיך נביעו שפע... השערים ונביעות אשר נפתחו פעם אחת ע"י אבותינו הק', נשאר הרשימו מהנביעו ההוא לדורי דורות בכל עת... וממילא כשקורין פרשה זו, הקריאה מעורר הזמן, שהשי"ת יפקוד כל העקרות בזש"ק כן יהי רצון אמן.

נועם אליעזר, סקולען, וירא

אותיות תורה, מסיפורי מעשיות ונסים הם כלים לקבל השפע

מה שאנו קורין בר"ה ביום הראשון "וה' פקד את שרה" וכו', (בראשית נא, א). כי בזה אנו יכולין להמשיך ולפקוד עקרות, כמו שפירשנו וביארנו לעיל בחידושי תורה, שכל מה שהאבות עשו פתח בעולמות עליונים, להמשיך שפע להעשות נסים להם, לא עשו לפי שעה רק שעשו לדורות, אך שצריך האדם להעשות כלי לקבל השפע ההוא. ודבר זה יכול האדם לעשות על ידי אותיות תורה, מסיפורי מעשיות ונסים שנעשו לאבותינו.

¹⁶ אוהב ישראל, ליקוטים חדשים, נצבים

השם, שיתהפך 'מספד' ח"ו ל'פקד', ואותיות 'נגף' יתהפכו ל'גפן', וזה (שמות ל, יב), "ולא יהיה בהם נגף בפקד אותם". (כתי"ק).

¹⁶ וראה עוד באוהב ישראל בחקותי: נראה לפרש דשורש הדבר הוא, דלא מיקרי נס ופלא רק בפעם ראשון. כשעושה השי"ת איזה דבר פלא. שלא על פי הטבע בעצמו או על ידי נביא וצדיק. זהו הנקרא באמת נס ופלא. אבל בפעם שני אז יוכל להיות זה הדבר בנקל, לעת שיצטרך לבני ישראל בכלל או לאיזה איש פרטי. כי כבר נפתח השער והמקור מאותו דבר בפעם הראשון. ועפ"ז תבין מה שמצינו בפקידת עקרות, שהתורה"ק כתבה (בראשית כא, א) "וה' פקד את שרה". והוא באמת נס ופלא גדול. ואחר כך מצינו שנפקדו כמה עקרות, ולא חשבו התורה"ק אותם שוב לנס. כמו רבקה אמנו היתה עקרה ונפקדה על ידי תפלת יצחק, וכן רחל אמנו היתה עקרה ונפקדה. וכן חנה אשת אלקנה היתה עקרה ונפקדה. וכמו כן מצינו בקריעת ים סוף שאנו אומרים שירה על נס גדול כזה. ואחר כך מצינו שהעביר יהושע את כל ישראל בתוך הירדן. וכן רבי פנחס בן יאיר גבי נהר גינאי (חולין ז). אמנם שורש הדבר הוא, כל זמן שלא נפתח השער מזה הדבר כמו פקידת עקרות וכדומה, אז לאו כל אדם זוכה שיפתחו לו השער הזה. אך אאע"ה בגודל צדקתו ואהבתו להשי"ת, לאין שיעור וגבול. זכה להנס גדול כזה. ופתח לו השי"ת את השער ונפקדה אשתו. וכיון שכבר פעל אברהם פעם אחד פתיחת השער וצינור הלזה. אז בקל יוכלו הדורות הבאים

קריאת פרשת 'וה' פקד את שרה' מעוררת ישועות ופקידת עקרות

זהו מחסדי האל יתברך, אשר עשה עמנו ברוב רחמיו והשאיר ברכה, שמאותן השערים ונביעות אשר נפתחו פעם אחת על ידי אבותינו הק', נשאר הרשימו מהנביעו ההוא לדורי דורות, בכל עת שיצטרך שיוכל השער והנביעו הזה להשפיע דוגמתו, גם עתה בעת הזאת, כפי המצטרך לבני ישראל עם ה'. לחסד אל יתברך, להיעשות להם איזה דבר שלא בדרך טבעי. וכשאנו צריכין לפקוד עקרות, אז אנו קורים פרשת "וה' פקד את שרה", גו' ובוזה אנו מעוררים הנביעו, שנפתח על ידי קדושת אברהם אבינו ע"ה. והשי"ת ברוב רחמיו וחסדיו משפיע עלינו אותו חסד ונביעו, מעלמין עילאין קדישין, כמו שעשה לאברהם אבינו ע"ה. וכן הוא בכל הנסים והנפלאות, ועל פי זה אנו אומרים: מי שענה לכל אחד מאבותינו יענה גם אותנו. כלל הדבר, שאותן מקורים עליונים אשר נפתחו נביעתן על ידי אבותינו הק', המה חיים וקיימים לדורי דורות! לכל עת אשר יצטרך דוגמתו.

אוהב ישראל, אפטא, ויצא

17

בעת הקריאה בתורה נתעורר פקידת ישועות ורפואה ועת רצון לקבלת התפלות

יש לפרש דברי רש"י ז"ל דהכוונה במ"ש הרבה עקרות נפקדו עמה, רצה לומר: לא שנפקדו אז גם שאר עקרות, אכן הכוונה כי מעת ההוא והלאה נפתח השער של

אחריו לעורר עוד אותו גם, לעת שיצטרך להכלל או אפילו לאיש פרטי, וכמו כן בקריעת ים סוף שהוא נגד הטבע. רק משה רע"ה וס' ריבוא מישראל פעלו דבר זה, ושוב אחר כך לא מיקרי זה נס גדול מה שהעביר יהושע את כל ישראל בתוך הירדן, וכן רבי פנחס בן יאיר.

נמצא דכשהצדיק מתפלל להשי"ת שיפלו שונאיו והקב"ה שומע תפלתו ועושה נקמה בהם. אז לא די זאת שהפעולה הזאת מועיל בשעת מעשה. רק שהנפילה שמפיל השי"ת את השונאים נעשה כחרב לדורי דורות. ובכל עת שיצטרך זה הדבר לכלל ישראל או אפילו לאיזה איש פרטי, אז בנקל לעורר נפילה הראשונה שגם אז בכל דור ודור יגיע להם נפילה גדולה, ואם כן הנפילה הראשונה פועל שתי פעולות בשעה זו. ואחר כך לדורות. וז"ש דהמע"ה (תהלים קמט, ו) "וחרב פיפיות בידם". רצה לומר שיש לחרב שתי פיות. היינו שהורגת שני פעמים. וזש"ה "ונפלו אויביכם לפניכם". רצה לומר אותה הנפילה שיפלו השונאים יהיה אצליכם לחרב. היינו שבכל עת שיצר לכם משונאים. אז תעוררו הנפילה הראשונה ותהיה נפילה הראשונה כחרב. ויהרוג אותם וכנ"ל. וכן יהי רצון אמן.

17 וראה אור המאיר לפסח: בכל דור ודור, חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים... ופתח הגאולה היה אז ונוקב והולך עד ביאות הגואל, וכל בחינות הגאולות תלויים ועומדים בבחינת פתח הגאולה, ואין רשאי לעשות פירוד בין הדבקים כמדובר. ולהבינך את הענין דרך משל, עינינו הרואות, שאפילו עתה בדורותינו, יש לאל ידם של הצדיקים האמיתיים לבטל גזרות, ולפקוד עקרות בתפלתם, וכאשר חכמים הגידו (מו"ק טז:): הקב"ה גוזר והצדיק מבטל, והנה פתח זאת הבחינת תולה בפקידת שרה, על דרך מאמרם ז"ל (ב"ר נג, יב) שנתעוררו על פסוק (בראשית כא, א) "וה' פקד את שרה" הרבה עקרות נפקדו עמה, והפשוט בדבריהם, שאז בעת פקידת שרה נפקדו עמה הרבה עקרות שבעת הזאת, ואני אומר אפשר שהעמיקו בדבריהם 'הרבה עקרות נפקדו עמה', מוסב על אז ועד עתה ועד ביאת הגואל, נוקב והולך מפתח בחינת פקידת עקרה ילדה, נפקדים גם כן עתה עקרות בכל דור ודור עד ביאת משיחנו במהרה בימינו. וזהו "וה' פקד את שרה", הכתוב יגיד את שרה, כלומר עם שרה פקד הקב"ה הרבה עקרות, ועדיין לא נפסק, ופוקד והולך עמה כל העקרות עד לעתיד

פקידת עקרות, במה שנפקדה שרה, ואזי מאז ועד עולם יכולים הצדיקים לעשות כזאת אפילו כמה פעמים, ובפרט בעת קריאתם בתורה בפרשה זו, נתעורר הענין של הישועה הלזו, ויכולין הצדיקים שבכל דור ודור להמשיך הישועה הלזו, לפקוד עקרות בכל דור ודור, וכל זה הוא ע"י שנפתח השער בעת פקידת שרה אמנו וכן"ל, וזהו שאמר הרבה עקרות נפקדו עמה, רצה לומר: לא מבעיא אז בעת ההוא ממש, ודאי נפקדו כל העקרות ע"י שנפתח השער, ע"י שנפקדה היא, רק עוד זאת היה, אשר בכח זה נפקדו הרבה עקרות בכל דור ודור, ע"י תפלת הצדיקים וקריאתן בפרשה זו.

וכנ"ל, הרבה נתרפאו רצה לומר ג"כ על דרך זה, כמו שאז נפתח השער של רפואות ונתרפא אבימלך ע"י תפלת אאע"ה, וכמ"ש "וירפא אלהים את אבימלך", כן על דרך זה בכל דור ודור יכולים להמשיך רפואות, וכן על דרך זה מה שאמר הרבה תפלות נענו, רצה לומר ג"כ על דרך זה, כיון שנפתח אז השער ע"י כח אברהם אבינו ע"ה, ונשמע תפלתו ונענה, וכמ"ש הקב"ה לאבימלך כי נביא הוא ויתפלל בעדך וחייה, כן על דרך זה אח"כ בכל דור ודור, נענים הצדיקים בתפלתם, בכח זה שפתח אברהם אבינו אז השער ונענה הוא בתפלתו, ורב שחוק היה בעולם, רצה לומר: כמו שאמרה שם שרה, צחק עשה לי אלקים, בכח זה נמשך רב שחוק בעולם בכל דור ודור, וכן"ל והבן.

18

אמרי יוסף ספינקא, וירא

נס פקידת שרה נמשך קודם על ידי הטבע על מנת שיהא מסוגל לעד

פרשתי למעלה, ששרה שבה לימי נעוריה בהשיגה ווסת נדות, מחמת כי רצה השי"ת שיסתגל הזמן לזה שיפקדו הרבה עקרות בזה הזמן שנפקדה שרה, וזה פירוש הפסוק: ותאמר שרה צחק עשה לי אלקים. רוצה לומר שעשה לי 'הצחוק' על פי מדת הטבע בחינת שם 'אלהים' שג'מטריא 'הטבע', ועל מה ולמה, כדי 'שכל השומע' שאנשים אחרים גם כן, 'יצחק לי', רוצה לומר שיוכלו לזכות לצחוק הלזה גם כן להפקד...

¹⁸ וראה שם ראשית הדברים: ותאמר שרה צחק עשה לי אלהים כל השמע יצחק לי, פרשי"ל ישמח עלי, ומדרש אגדה הרבה עקרות נפקדו עמה, הרבה חולים נתרפאו בו ביום, הרבה תפלות נענו עמה, ורב שחוק היה בעולם עכ"ל רש"י ז"ל. ויש לדקדק דבשלמא מ"ש הרבה עקרות נפקדו עמה אתי שפיר, כי היא נפקדה ונפקדו ג"כ שאר עקרות עמה, ומרומז שפיר בפסוק, אכן מ"ש הרבה חולים נתרפאו כו' הרבה תפילות כו', יש לדקדק היכן מקום רמיזתן בפסוק הזה. והנה על פי פשוטו י"ל בהקדם מ"ש בסה"ק דברי אמת לתרץ קושיית האבן עזרא שמתמיה על פליאת הנס שהיה במה שילדה שרה לצ' שנים ונזכר בתורה הנס, והרי יוכבד ילדה ג"כ את משה כשהיתה בת ק"ל שנה ולמה לא נזכר זה בתורה לנס, והרי לכאורה הי' זה נס יותר גדול, ומתרץ שם דכל דבר ישועה כשנתעורר ונמשך פעם א' בעולם, אזי אח"כ יוכל כל איש צדיק להמשיך הישועה הלזו בנקל, והעיקר הוא להמשיך הישועה בפעם הא', טרם שהיה דבר זה בעולם כלל, ולכן מה שילדה שרה לצ' שנים היה נס והוזכר בתורה כי היה דבר חידוש, אבל מה שילדה אח"כ יוכבד לק"ל שנה לא היה חידוש, כי כבר נתחדש דבר זה שכבר נפקדה שרה לעת זקנתה, ולכן לא נזכר זה בתורה עיי"ש בדה"ק.

וזה היה כל מגמת אברהם אבינו שיוכל להשפיע לכל בני העולם כל טוב, כמ"ש בהבראם (בראשית נ, ד) באברהם נברא העולם. וזהו: ותאמר מי מלל לאברהם, רוצה לומר שיהיה בחינת אברהם שיוכל להשפיע לכל באי העולם גם כן. ו'מלל' לשון: מי ימלל גבורות ה' (תהלים קו, ס), רוצה לומר שימלל ויכריח את הסרת השפע שלא תוכל לרדת לעולם הזה ל'אברם' שיהיה בבחינת אברהם על ידי 'הניקה בנים שרה', שנשתנה גופה וטבעה וגופה, ועל ידי זה יהיה מסוגל הזמן לזה לפקוד עקרות תמיד.

וזהו שכתב בתחילה ותלד שרה וגו' למועד אשר דבר אותו אלוקים, ש'אלקים' הוא בחינת הטבע שיסתגל המועד והזמן לזה, ש'שרה ילדה במכוון בבחינת טבעיות כדי שדי שיסתגל המועד והזמן לזה ו'דבר' לשון הנהגה, רוצה לומר שהנהיג שיהיה הזמן מוכשר לזה, שאותו העת שילדה שרה בן הלזה, יהיה זמן מסוגל ומוכשר שיפקדו כל העקרות שבעולם על ידי זה.

ברכת טוב אוזרוב וירא אות יח'

19

¹⁹ וראה בספר תורת אמת לובלין וירא: י"ל בהקדם הבנת המקראי קודש ותצחק שרה בקרבה וגו' ואדוני זקן. הוא בלתי מושג כלל, ששרה אמנו שהיתה תמיד מצפית לישועתו ית' כאמרם ז"ל במדרש, ס"ו לית אנא מוכיד סברי מן בריי, ולבסוף כששמעה מאמר משליח ד' והנה בן לשרה, וגם ראתה אתחלתא דישועה, שחזרה לנערותה. לא האמינה ח"ו, גם הפסוק ותכחש וגו' לא צחקתי כי יראה, הוא בלתי מובן, שצדקת הזאת תכחיש מאמר מפורש מהש"ת צחקה שרה...

אמנם י"ל עפ"י הידוע מעשה אבות סימן לבנים, ואיתא ברמב"ן הקדוש וז"ל, אומר לך כלל, תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב כו'. הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, כל מה שאירע לאבות הוא סימן לבנים כו'. כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו, עכ"ל.

ועפ"י נוכל להבין כי מה שנמצא אצל האבות הק' לפעמים כמו חטא ח"ו הוא רק בכדי שע"י תיקון החטא, יומשך תיקון חטא כזה לדורות הבאים, כמו שמצינו אצל אאע"ה חטא במה אדע, שע"י נגזר גלות מצרים, אך באמת ענין הגלות מצרים, הי' דבר הכרחי למען יהיה יציאת מצרים כידוע ליודעים, אך אם לא הי' הגלות ע"י הסבה מאהע"ה לא הי' לו תיקון ח"ו, ואך ע"י שהי' עיקר הגלות מסבת השגגה מאאע"ה במאמרו במה אדע, ובוודאי אאע"ה בעצמו תיקן זאת בשרשו. ממילא הי' תיקון להמסתעף מזה, והיה יציאת מצרים...

ועפ"י זה י"ל ג"כ כאן, כי בוודאי שרה אמנו ע"ה, באמת הי' לבבה נאמן באמונתו ית' ובטחה בו בכל עת, ואך ברגע שמעה בשורת הזרע, הכנים הוא ית' במחשבתה, אחרי בלותי היתה לי עדנה, היינו. אם כי רואה אנכי שנתהוה לי עידן ווסתות וקרובה ישועתי לבא, אבל איך אאמין כי מצד מעשי ראוי אנכי לישועה, ובפרט אחרי בלותי, היינו שאפשו כחותי לעבוד את ד'...

וזהו "ותכחש שרה וגו' לא צחקתי כי יראה", לא שהכחישה ח"ו דברי הבורא ית', רק נתנה אמתלא על מאמר הש"י שצחקה, היינו שלא האמינה, על זה אמרה שמה שלא האמינה, לא הי' ח"ו מחסרון אמונה ביכולתו ית', רק כי יראה, היינו מפני יראתה על מעשיה כי מצדה אינה ראוי, או שמא יגרום החטא,

אבל הש"י השיב לה, לא כי צחקת, היינו כי לא כמחשבותי מחשבות בשר ודם, כי הוא ית' צופה ומביט במעמקי הלב, ובדקות מן הדקות הי' בה ענין צחוק. ובשמעה זאת נשבר לבה בקרבה מאוד, ובראותה אח"כ כי בכל זאת היה לה הישועה הגדולה הזאת, התחילה לעמוק

מה שמפטידין במעשה אלישע ובן השונמית.

ביצחק מבואר בלקוטי תורה (פרשת וירא וחיי שרה) שבעקידה יצאה נשמתו, וחזר אליו חיים שיוכל לחיות עוד מבחינת דכר, ולכן חי ל"ז שנה כמנין 'הבל' עד עקידה ולא יותר. ומשום זה היה יכול אלישע גם כן להמשיך חיות לבן השונמית, שמעשה יצחק היה פתיחה לדורות הבאים שיוכלו גם כן להמשיך כן, ומשום זה קוראים הפטרה מבן השונמית בפרשת וירא, להורות שמאין היה יכול אלישע להמשיך לו חיות, רק מחמת שהשי"ת הראה והתחיל המקור כן לעשות עם יצחק אבינו, לכן היה יכול אלישע גם כן להמשיך.

ברכת טוב אוזרוב, אות יז'

20

בחכמתה, למה נזדמן לה כזאת. אז הבינה וגם חקרה. צחוק עשה לי אלוקים, היינו בוודאי הוא ית' הבנים ענין הצחוק בעומק לבי... בעת בשורת יצחק, אשר ממנו יקרא כל זרע ישראל, בכדי שיהיה איזה ענין חטא באם הבנים, וע"י תיקון החטא הזה יומשך תיקון כל ענין חטא בדורות הבאים, שידוע שבאים משורש האם... למען "כל השומע יצחק לי"... היינו כלל נפשות ישראל אשר אזנים להם לשמוע בקול ד', וכל אימת דבעי, הברירה בידו להכין לבו בתשובה שלימה לתקן את חטאיו, "יצחק לי". היינו יגיל וישמח ל"י, היינו באותו השמחה ממש שיש לי, אף כי מתחילה היה כמו קלקול וצחוק בעומק, אבל ע"י לידת יצחק נתתקן הקלקול בשורשו. ונעשה מהצחוק שחוק ושמחה,

ומזה מבטח עוז לכל איש שיוכל לתקן הקלקול בשורשו... שלא ישאר רושם פגם כלל כמו האומן שאין שום נפקא מינא אם עושה כלי מכמה שברי מתכות, או מעשת אחד אשר שוברו במכוון לשברי שברים, כן הבעל תשובה גמור יהיה כלול בהדרת קודש, כמו הצדיק מעיקרא... כן גם כאן אצל שרה אמנו כמו שהקלקול בעומק היה בצחוק, היה התיקון ג"כ שנעשה מזה צחוק עשה וגו' כל השומע יצחק לי. שמחה וששון לכל היהודים, וכתרגומו חדוא כו' יחדי לי.

²⁰ ראה שם ראשית הדברים: מבואר בליקוטי תורה (לאר"י, וירא וחיי שרה) דיצחק נולד מבחינת נוקבא, כמ"ש (יח, יל) ולשרה בן, שנתייחס אחריה, וכמ"ש: והנה בן לשרה אשתך, הכל נתייחס אחריה, ומי שהוא מבחינת נוקבא אין לו חיים. ולכן בחבוקוק שהיה בן השונמית כמבואר בזוה"ק בשלח (ח"ג מד, ב), גם כן לא היה לו חיים, ולכן נאמר (מלכים"ב ד, טז) את חובקת בן, שיהיה בבחינת נוקבא, ולכן אמרה לו: איש האלקים אל תכזב בשפחתך (שם המשך הפס'), שידעה שעל ידי זה הבחינה יהיה בבחינת כוזב שיפסק, עד שבא אלישע וחקק עליו אתון אחריני, כמבואר בזוה"ק שם,

ובספר קהלת יעקב לבעל מלא הרועים: ערך עקידת יצחק: אלמלא עקידת יצחק לא היה תחיית המתים, כן כתב בילקוט ראובני פרשת וירא, ונראה לי על פי הפשט על דרך מה שאמרו רז"ל (סוטה ל"ד). מעשה אבות סימן לבנים, שכל הנסים שהיה לישראל הכל היה בפועל דמיון אצל האבות, וכאשר האריך הרמב"ן, ולולא זה שכבר נעשה בפועל דמיון אצל אבות לא היה נעשים לבנים, וכן העקידה היה תחיית המתים ממש שפרחה נשמתו, וכמו שאמר בפסיקתא (פרקי דרבי אליעזר פרק ל') שאז פתחו המלאכים וברכו ברוך מחיה המתים, ועל כן היה זה בפועל דמיון לתחיית המתים.

ענינים שונים

ע"י שקורין בתורה רואה מה עליו לתקן

נודע מהזהר על זה הפסוק ויעל לוט מצוער שרומז על יצה"ר, ולפי זה נוכל לפרש ג"כ המדרש וז"ל ר' תנחומא ב"ר חייא בר"ה, אין כל שבת ושבת שאין קורין בה פרשתו של לוט, שנאמר בכל תושיה יתגלע, והמדרש הזה שאומר שבכל שבת קורין הפרשה של לוט הוא תמיה, וכבר דברו בזה המפורשים. אמנם לפי דברינו יבא על נכון, כי נודע איך האדם יוכל לתקן מה שהלך בעצת יצה"ר, הוא ע"י התורה, שבכל מקום שקורא בתורה באהבה ויראה, רואה בשם מה שקלקל, ועי"ז מתקן מעשיו. וזהו פי' המדרש אין כל שבת ושבת שאין קורין בה פרשתו של לוט. דהיינו ע"י התורה שקורין בשבת, רואה מה שפגם במה שהלך אחר יצה"ר ומתקן זה. וזה "בכל תושי' יתגלע", שהתורה הקדושה נקראת תושי'ה.

מלבוש לשבת ויו"ט, זידיטשוב, השמטות

בכל שבת מתעוררים רחמים להושיע בלי שום תפלה,

במדרש פרשה זו (ב"ר נא, ט) 'אין כל שבת ושבת, שאין קורין בה פרשתו של לוט'. והוא פלא, ורבים נתקשו בו. ונראה, כי איתא בזוהר (ח"א דף קיא.) תא חזי ענותנותיה דאברהם, שלא התפלל כלל על לוט שיצילהו ה', רק הקב"ה בעצמו זכר צדקת אברהם ובזכותו ניצול, כמ"ש (בראשית יט כט) "ויהי בשחת כו' ויזכור אלקים את אברהם וישלח את לוט", הרי שהישועה באה ממילא בלי שום תפלה, והוא על דרך "והיה טרם יקראו, ואני אענה" (ישעיה סה כד). וכמו כן בשבת, הדין הוא דאסור לשאול שאלות צרכיו, וכמו שאמרו ז"ל (שבת יב.) שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא ממילא, ונתעורר בכל שבת רחמים גדולים להושיע בלי שום תפלה, והוא כעין פרשתו של לוט. ושורש הענין, כי בהצלת לוט היתה ישועה כוללת של כל העולמות, כי היה ניצוד אצלו נשמת משיח בן דוד. ויען כי משיח צדקנו יבוא לנו בהיסח הדעת בלי שום תפלה, כמו שאומרים (סליחות לער"ה) ומפגיע אין בעדנו, רק שיתגברו הרחמים מאת המקום ב"ה, ולמעני למעני אעשה (ישעיה מח יא) ... על כן שפיר עולים דברי המדרש 'אין כל שבת ושבת שאין קורין בה פרשתו של לוט', והבן.

אמרי נועם, וירא, אות מו

"אולי יש ארבעים צדיקים" -

כנגד מ' ימי הרצון מאלול עד יום כפור

"המכסה אני מאברהם" ר"ת מאה, הן הן נ' ימי ניסן ונ' תשרי, שמרחיקין משור תם ביומי ניסן וביומי תשרי (פסחים קיב:), ונרמזה כאן יומי תשובה, כבר ידוע שיום ה'ושענא רבה שהוא גמר החתימה, הוא עבור אברהם שהוא דור כא', כדאיתא במדרש ז"ש "ואברהם היו" בגימטריא כא', 'יהיה' הם ל' יום, שנתן הקב"ה זמן בית דין לישראל, שלשים יום מר"ח אלול זמן התשובה. לכן בירר מתחילה נ' צדיקים, נגד נ' יום בכלל מיום ר"ח אלול עד גמר החתימה. 'אברהם קרא הר', נוטריקון ה'ושענא ר'בה... אחר כך אומר "אולי יחסרון החמשים חמשה", שהם הימים עד יום ראשון לחשבון עונות, סוכות. אחר כך מ"ב, מר"ח אלול עד יום הכפורים, אחר

כך למד, כל ר"ח אלול, אחר כך כ', שהם מר"ה עד הושענא רבה, אחר כך י' שהן י' ימי תשובה.

מגלה עמוקות וירא

הצלת לוט ופרשת ישמעאל, לימוד לבני ישראל

פרשת הצלת לוט ופרשת ישמעאל, לימוד לבני ישראל, איתא במדרש על הפסוק "ואת בריתי אקים את יצחק", אמר ר' אבא מכאן למד ק"ו, בן הגבירה מבן האמה, כתיב "הנה ברכתי אותו" כו' זה ישמעאל, וק"ו "ואת בריתי" כו', ק"ו אדם דן מעצמו. ועל כל אדם ללמוד קל וחומר זה. לוט היה לו מקודם התקרבות לאאע"ה, "וילך אתו לוט", "וגם ללוט ההולך את אברם", כו' ואחר כך ניתק עצמו, אבל בעת צרה במלחמת המלכים וגם בהפיכת סדום, עמד לו זכותו של אאע"ה, "ויהי בשחת, כו' ויזכור אלוקים את אברהם, וישלח את לוט" כו', וכן אצל ישמעאל ניצל בזכות אאע"ה, וזה הק"ו לבן הגבירה, בני ישראל שיש להם בוודאי הזכות הזה, שיוכלו לשוב אל ד', אף שקלקלו וניתקו עצמם, נסע מקדמונו של עולם, וגם כאן "ותלך ותתע" חזרה לגלולי בית אביה, כו' אבל בעת צרה כנראה חזרו בתשובה, ונתקבלו תשובתם, ונתחזקו שוב, וזה הלימוד לבני ישראל.

בית ישראל, וירא תשכ"א

ישמעאל ויענם

"וקראת שמו ישמעאל, כי שמע ה' אל עניך" (טז יא) שמעתי בשם אדוני אבי ומורי זצ"ל, כי לכאורה קשה, כי היה צריך לקרות שמו שמעאל בלא יו"ד. ותירץ דעל כן קרא שמו ישמעאל, דק"ו בן הגבירה מן האמה. וזהו "ישמע אל" כי בודאי ישמע אל תפלת ישראל, ודברי פי חכם חן. ועפ"ז נראה לי לומר הטעם דאנו קורין ביום א' דראש השנה כל ענין של ישמעאל, כדי שיתעורר הרחמים על ישראל, [מכח] ק"ו בן הגבירה מבן האמה.

דברי שלום קאדינוב, לר"ה

עידוד וחיזוק לעובדי השם

פרשתו של ישמעאל, עידוד וחיזוק לעובדי השם. איתא שנפל הרבה בעבירות חמורות, וגם הגר נפלה הרבה, אבל כאשר חזרו בתשובה נתקבל תשובתם, כי שמע אלוקים אל קול הנער, באשר הוא שם. אף שכל כך נפל, שמע אלוקים, כו' וזה גם כן ק"ו, בן הגבירה מבן השפחה, חיזוק לכל בני ישראל, אם ירצה לשוב אף שנפל, גם כן יכול להתחזק, כאשר איתא בספר זכרון שמואל ששמע מהמגיד מקאזניץ זצ"ל, על וגם את בן האמה כו' אין מיר נישט?, זה הרמז על הקל וחומר. וזה הסמיכות פרשת אבימלך, שכרת אאע"ה ברית אם תשקור לי ולניני, ואיתא עד כאן רחמי אב, ג' דורות, אבל הרמז בזה, שבני ישראל אין נפסק הקשר לעולם, לא כמו אצל הגוים, שרחמי אב נפסקים אחר ג' דורות, ונפסק פרשת העקידה, לרמז לו גם כן, אף שבני ישראל יסתבכו ויפלו ויכלו לשוב, "איל אחר נאחז בסבך", כדאיתא במדרש ובעלי תוספות, אף שיאחזו ברשת היצר הרע גם כן יתגברו על הסט"א, וישבו אל ד' וזה "ד' יראה", לכל הדורות.

בית ישראל, וירא, תשכ"ז

21

²¹ וכן שם וירא תשכ"ג: פרשת הגר וישמעאל, הלכתא גבירתא ללמד לבני ישראל, מן השמים מחפשים עצות לעורר את בני ישראל שישבו אל ד', כתיב "הכרתי גוים נשמו פינותם" כו' ומסיים "אמרתי אך תיראי אותי, תקחי מוסר", ללמד מזה לבני ישראל לעשות

סודות נעלמות וענינים נסתרים בפרשת אברהם ואבימלך

בש"ק לומד [המשגיח ביח"ל הגה"ק רבי אברהם שמעון מז'עליחוב הי"ד] החומש מפ' השבוע לפני התלמידים, מסביר פשוטו של מקרא בטוב טעם ע"פ רוב בעינים סגורות, רק מביט בחומש שלפניו ואומר הפסוק מתוך החומש, אבל כל אחד מרגיש ושומע גם את התבלין מסודות נעלמות שמתבל תוך דבריו, מגלה רק הארה של הנסתר מה שאפשר לגלות לפני אדם פשוט. מן כל דבריו בלימוד החומש אפשר לראות כי גבוה מעל גבוה נאמר כאן בכל פרשיות התורה, וגם בפשוטו של מקרא גנוז בהם מילין דגניזין, רק הוא רבינו ז"ל יודע את השרשים עד היכן מגיעים...

הי' זאת בפרשת וירא, ודיבר מן הענין של בריתת ברית של אברהם ואבימלך, ויצב אברהם את שבע כבשות הצאן לבדהן, ואבימלך שאל מה הנה שבע כבשות האלה אשר הצבת לבדנה. ואמר בפרשה זאת ישנם ענינים נסתרים מאד, כי אבימלך הי' לו אחיזה באברהם עם השלש אותיות של שם אבימלך הנכללים ג"כ בשמו של אברהם אבינו (א.ב.מ.). ואח"כ הציב אברהם שבע כבשות הצאן לבדהן, ויקם אבימלך ופיכול שר צבאו וישבו אל ארץ פלשתים, והתפרדו מעל אברהם, 'אבימלך האט געהאט א אחיזה אין אברהם, אבער עהר האט זיך געמיזט אפטשעפען פון איהם' [= לאבימלך היה אחיזה באברהם, אך על כרחו היה עליו להפרד ממנו], - "וישובו אל ארץ פלשתים".

וסיים רבינו הגה"ק, אני משיג בפרשה זאת כטפה מן הים, מה שאפשר להשיג בסודות הללו, אבל אם ארצה לומר לכם אפילו מה שאני משיג, לא יספיקו כל מאמרי של זמן החורף לפרש, א גאנצע ווינטער מאמרים וועלען נישט גענוג זיין, צו זאגען וואס איך פארשטיי. [=מאמרים חורף שלם לא יהא סיפק בהם, אפילו לומר רק את שאני מבין בזה]

נהרי אש, ז'ליחאב, ליקוטי דיבורים אות מח

סמיכות פרשת אבימלך לעקידה ללמד עד היכן מועיל כח האב לבנים

"ויהי בעת ההיא ויאמר אבימלך כו' אלוקים עמך", כו' כל עבדות אאע"ה היה להכיר עול מלכות שמים לכל הבריות, וכאן הודה לו אבימלך, "אלוקים אמך בכל אשר אתה עושה", בכל מעשיו היה אלקים עמו וזה מדרגה גדולה מאוד, 'כל מעשיך יהיה לשם שמים', ונתקיים הפסוק "וראו כל עמי הארץ כו' ויראו ממך", ונסמך פרשה זו לפרשת עקידה, להבדיל בין הגוים לבין בני ישראל, אבימלך אמר "אם תשקור לי ולניני ולנכדי" ודרשו: עד כאן רחמי אב על הבן, וזה אצל הגוים, אבל אצל בני ישראל זכות האבות עומדות לעד, וזה פרשת העקידה, אפרו של

תשובה, אבל מפרשה זו נלמוד, שמדה טובה מרובה, ולא נצרך להכרת, רק ללמד לבני ישראל עד כמה גדול כוחו של תשובה, הגר וישמעאל היו על דיוטא אחרונה, ישמעאל מצחק, ודרשו חכז"ל כל ג' עבירות החמורות, והגר גם כן ותלך ותתע, שחזרה לגלולי בית אביה, אבל בבוא הצרה והיה צר לו ולה, אחר שזרקה אותו וייאשה אותו, כתיב "קומי גו' כי שמע ד', כו' ומזה גם כן ק"ו שדרשו בפרשה הקודמת, בענין יצחק וישמעאל ק"ו בן הגבירה מבן השפחה, אם כל כך גדול כח התשובה מבני השפחות, והשפחה, ק"ו לבן הגבירה, וזה לימוד ועידוד גדול לבני ישראל.

יצחק צבור לפני לכל הדורות, זכותו של אאע"ה, וזכות יצחק ויעקב, וכתוב "ונברכו בו כל גויי הארץ" זה עתה נתקיים זאת על ידי אבימלך, וסמך "כי ידעתיו כו' ואת ביתו אחריו ושמרו", זה לכל הדורות, שלא יפסקו רחמי האב על הבנים, וזכותם עומדת לעד.

22 בית ישראל וירא, תשי"ט

עתות רצון לבקש על פרנסה

"והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך" וגו' (בראשית פא, כה). יש ג' עתים מזומנים לבקש על פרנסת ישראל, א'. בפסח, יען כי בו העולם נידון על התבואה. ב'. בעצרת. כי אז נידון על פירות האילן, ג'. בראש השנה, שכל באי עולם יעברון לפני הקב"ה כבני מרון, וזהו "והוכיח אברהם את אבימלך" שאברהם אבינו ע"ה התווכח עם הקב"ה שהוא מלך מלכי המלכים, על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך המה אומות העולם, שהם בחינת עבדים מדוע השפע מונח אצלם, "ויאמר אבימלך וגו' השיב לו הקב"ה, "לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה" בלשון תמיה, "וגם אתה לא הגדת לי" מרומז על שעת הגדה שהוא פסח, "וגם אנכי לא שמעתי", רומז על עצרת שעת אמירת עשרת הדברות המתחילות באנכי, "בלתי היום" רק בראש השנה בשעת 'היום הרת עולם' תבקשו על פרנסה, מחמת זה נמשך החסרון וד"ל (אבן שתייה)

23 אהבת שלום לר"ה, יומא דהלולא יז' חשון

22 וראה אור המאיר, וירא: בפסוק "ויאמר אבימלך ופיכל שר צבאו, אל אברהם לאמר: אלקים עמך, בכל אשר אתה עושה, ועתה השבעה לי" (בראשית כא, כג). לכאורה אין לו שחר כלל, וגם שפת יתר, "בכל אשר אתה עושה", מהראוי לומר 'אלקים עמך, ועתה השבעה לי', אמנם בכאן באה תורתנו הקדושה לעורר לבות בני אדם, לכוונן מחשבותם ועובדותיהם בקדושה ובטהרה, ויחקו על לוח לבם כי אלהים פנים אל פנים אתו עמו, כל אחד ואחד מישראל כמו שהוא גורם בכשרון עובדותיו, ומראה פנים למעלה, כמוהו גורם גם כן הראות פנים העליון, היינו התלבשות אלהות בהעלמות... ועל דרך שנתבאר לנו במקום אחר המדרש (מובא בשל"ה שער הגדול) פירוש הפס' (תהלים קכא, ה) "ה' צלך". וביאר, הקדוש ברוך הוא הוא צלו של אדם התחתון, מה הצל הזה כשאתה בוכה, הוא כנגדך, וכשאתה שוחק לנגדך, כן הקב"ה כביכול הוא צלך, ובהתעוררות התחתון נתעורר למעלה ממש שוה, ולכל פנות שאתה פונה אפילו פעולה הקטנה שנפעלות, תדע נאמנה, דוגמת זה עושה הקב"ה בעצמו,

23 על דרך זה ראה עטרת ישועה, מועדים, ר"ה תרס"ז אות נה': בפסוק "ויאמר אבימלך ופיכל שר צבאו אל אברהם" [בראשית כא כב]. הנה בבוא ימי התשובה, מהנכון שכל אחד יקבל על עצמו, העיקר להיות בבחינת אברהם שהקב"ה מפאר מעלתו, [כמ"ש] "למען אשר יצוה" [בראשית יח יט], כי העיקר ותכלית העולם הוא על דורות הבאים, שיתנהגו בדרכי אבותיהם ויישירו מעשיהם, ולא להעלות על זכרוננו העיקר שפע פרנסה, כי הוא דבר הבא ממילא על ידי מעשינו הטובים, ולא יחסר לנו כל טוב. וזהו שמרמז לנו הכתוב, "ויאמר אבימלך" רומז על הקב"ה שהוא אב"י ומלך. "ופיכל שר" אתוון 'שופר כלי', כי השופר הוא בחינת כלי נאה...

"אלקים עמך בכל אשר אתה עושה", היינו, שהדינים יהיו נמסרים בידך וככל אשר תחפוץ תטהו, כי על ידי השופר הקב"ה מהפך מדת הדין למדת הרחמים. רק "השבעה לי וכו' אם תשקור לי ולניני ולנכדי", היינו, שגם זרעך בכל דור ודור לא יסורו מדרך ד'. "והוכיח אברהם את אבימלך על אודות באר המים אשר גזלו עבדי אבימלך", היינו, שזרע ישראל מתנצלים את עצמם, אשר עבדי אבימלך המה האומות העולם, חוטפים וגוזלים מאתנו השפעת

איתא בתקוני זוהר שאמר אברהם (בראשית: כב, ה) "ואני והנער נלכה עד כה" דא כה' בכסליו. וי"ל עפמ"ש בסה"ק (אוהב ישראל לחנוכה, בת עין וישב, זרע קודש חנוכה ליל ג') דגמר החתימה בחנוכה, ואם כן עד חנוכה הוא עדיין התעוררות הדין, ובחנוכה על ידי שממשיכין היג' מידות דרחמין כידוע, ועל כן 'נר חנוכה' עולה יג' פעמים הוי"ה עם הכולל, על ידי זה נמתקין הדינים, ועל כן אז הגמר חתימה לטובה, ועל כן אמר ואני והנער (גימטריא ש"ך דינין) נלכה עד כ"ה (בכסליו) ונשתחוה, ואיתא בסידור האר"י ז"ל להמשיך ה' חסדים, "ונשובה אליכם" בלי פחד, כי כבר נמתק הכל על ידי הרחמים דחנוכה.

24

חקל יצחק, וישב

פרשת העקדה

פרשת העקדה כל קרן ישראל

הפרשה הזאת היא כל קרן ישראל, וזכותם לפני אביהם שבשמים. ולכן היא שגורה בפינו בתפילתנו כל היום. ומפני זה ראוי להפליג בה העיון והחקירה, יותר מבשאר הפרשיות.

25

אברבנאל בראשית כב, א-ב

פרשת העקידה מועילה לטהרת המחשבה

[הרה"ק רבי פנחס מקאריץ] אמר פרשת העקידה גם בשבת, ולא עוד אלא שבחול אמר לפעמים הרבש"ע, רק עד והארץ אזכור, ובשבת אמר תמיד עד גמירא, ופעם אחד הזכיר אחד לפניו מה שנאמר בסידור האריז"ל שלא לומר פרשת העקידה בשבת, והשיבו: וכי בשבת אין לך מחשבות? משמע שפרשת העקידה מועלת למחשבות זרות.

אמרי פנחס אות צה'

הפרנסה. "ויאמר אבימלך לא ידעתי מי עשה את הדבר הזה", כי מאתו ית"ש לא תצא הרעה ח"ו, ואדרבה, השפעה נוזלת תמיד עבור זרע ישורון, ואולי אתם בעצמכם גרמתם זאת על ידי החטאים. "וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום", מרומז על ראש השנה, כי היום בראש השנה אתם צועקים על הפרנסה, וזאת בלתי נכון ביום זה להעלות זאת על זכרוננו, כמו שצעק בזוה"ק על זה, צווחין ככלבין [תיקוני זוהר תיקון ו דף כב.], ובאם עם בני ישראל ייטיבו מעשיהם בראש השנה, אזי תסוב השפע מאומות העולם לנו ממילא.

²⁴ וראה בספר מאור עינים, מקץ (דרוש לחנוכה, הובא לעיל פר' לך בארוכה): ידוע כי האבות התפללו בימיהם על העתיד להיות עד ביאת המשיח במהרה בימינו לכן כתיב באברהם וירדוף עד דן שם תשש כחו והתפלל על הדבר כן רמז אברהם אבינו עליו השלום על חנוכה באומרו (בראשית כב, ה) "שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה", הוא כ"ה בכסליו שהתפלל שינצחו את היונים בימי מתתיהו,

וראה עוד בחקל יצחק וישב או יאמר לפרש "ונשובה אליכם" עפמ"ש בפ' וירא 'נשובה' הוא גימטריא 'המשיח' "אליכם" המלאך 'מיכאל' שיבוא לבשר עם הגואל, ויען שהאור דחנוכה הוא מאורו של משיח וממשיך הגאולה, ע"כ נלכה עד כ"ה בכסליו, ונשתחוה, להמשיך, "ונשובה אליכם", 'המשיח' עם 'מיכאל' לבשר הגאולה.

²⁵ וכתב שם: כשיאמר ויעקר את יצחק בנו יכוין שיעקוד ה' שרי מעלה בשהם מקטרגים על ישראל.

מסוגל לגידול בנים

בהקדמת ס' צמח השדה להג' מבאניהאד ז"ל כותב וז"ל, פרשת העקידה טוב לומר בכל יום בכוונה, והוא מסוגל לגידול בנים, ולבטל הרהורים עכ"ל.²⁶ אלף כתב אות ר"א

סגולת פרשת העקידה

סגולת העקידה לכבוש הדין, ולכן יתאמץ בכוונתם וכתבו ז"ל ואם שב בתשובה בכוונת העקידה יכופר עונו.

צפון שמיר לחיד"א סי' ב' אות י"א

סגולה כשיוצא לדרך

סגולה כשיוצא לדרך יאמר עקידת יצחק כולה בכוונה.

²⁷ ספר זמירה עניני תפלת הדרך

בשעת העקידה היו כלולים כל הנשמות

אכן יבואר עפ"י מ"ש בפרשת העקידה (בראשית כב, ג) ויבקע עצי עולה כמבואר בהאר"י ז"ל שבשעת העקידה היו כלולים כל הנשמות. שכוונתו היה שם לאכפ"א כל הדינים תחת החסדים מכל נשמות בני ישראל עד סוף כל הדורות כמ"ש (שם ו) וילכו שניהם יחדיו. פירוש שילכו החסדים תמיד עם הגבורות ויגברו החסדים עליהם.

תפארת שלמה, אמור

28

²⁶ בספר ישראל סבא קדישא פ"ט מביא: כשאמר רביה"ק [ה"א אהבת ישראל" מוויזניץ] את פרשת העקידה הי' התעוררות גדול אצל החסידים לשמוע בקולו המתוק היורד לחדרי בטן, באשר היה אומרו בנעימות רב ובניגון וטעמים של קריאת התורה דראש השנה בטיילו בין שני שורות החסידים. לפעמים עמד אצל איש אחד שהי' זקוק לישועה ואמר את הפסוק "כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך", ותהי' לו לישועה. ידידינו היקר הרה"ח ר' שמואל צבי ברוינשטיין ע"ה סיפר: חמי החסיד ר' משה שייאוויטש הי"ד [בזיו"ר] היה זקוק לישועה לזרע של קיימא, ונסע לרביה"ק. הוא הגיע בבוקר לפני התפילה ונעמד בשורה, כאשר רביה"ק אמר את פרשת העקידה, עצר לידו בשעה שאמר את הפסוק "כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך". לאחר כך כאשר נכנס עם קוויטל לרביה"ק והחל לבקש ישועה, חזר רביה"ק שוב על אותו פסוק "כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך" עם אותו ניגון בנעימה כמו בתפלה. והבין על נכון שרביה"ק 'האט אים שוין פון פריער משפיע געווען די ישועה', ועוד קודם שביקש נענה ונושע.

²⁷ על דרך זה בספר קיצור של"ה עניני תפלת הדרך: כשיוצא לדרך יאמר עקידת יצחק כולה בכוונת הלב, ואחר כך יאמר זה: כשם שאברהם הוא בעל החסד עקד את יצחק שהוא גבורה, כן השם יתברך יעקור כל שונאי ואויבי ומקטרגים מעלי ומעל כל ישראל אמן.

וכן בספר שבט מוסר פרק ל"א: כשרוצה ליסע למרחקים יאמר פרשת עקידה וכו', ויאמר פסוק זה: וירדו כל עבדיך אלה אלי והשתחו לי לאמר צא אתה וכל העם אשר ברגליך ואחרי כן אצא. ויאמר תחנה זו: יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שתשלח שרים ומלאכים הקדושים היוצאים מזה הפסוק, שילכו עמי בכל דרכי ויצילו אותי מכל אויבים וליסטים ומכל מיני פורעניות המתרגשות ובאות בעולם, ויחממו כל השונאים וכל הצוררים בשם הזה דאל שד שאמר לעולם די, שלא יכלו לשלוט בי כל השונאים והאויבים לרעה, ויצליח את דרכי, אמן סלה.

²⁸ עי"ש ההמשך: והענין כי הגבורות והדינים אשר על האדם הם על ידי כח היצה"ר שמבלבל את האדם בתחבולותיו הן על ידי התאוות רעות או שמביאו לידי עצבות ומ"ש ודאגות עוה"ז לכן היה ענין העקידה לכבוש היצה"ר ולהגביר החסדים על הגבורות כנ"ל. וידוע ענין האבות הקדושים שהיו עובדים בכח קדושתם על כל הדורות הבאים

ויאמר אברהם אל נעריו שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם (כנ, ה). [הרב הצדיק הקדוש רבי מנחם מרימנוב זצלה"ה] היה אומר בזה הלשון: ידוע מכל הספרים ומהמדרשים גודל המניעות שהיה לו לאבינו אברהם ע"ה אז בשעת העקידה, בקיצור שהיה לו אז כל המניעות שיכול להיות בעולם. כי לא לחנם המצוה הזאת עומדת לנו מאז ועד עתה ולדורינו ולדורות דורותינו עד עולם. ובזכותה ניצלים אנחנו מכל מיני פורעניות [ובכל שנה ושנה מכפרים לנו עונותינו]. אזי בוודאי עשה אז השטן כל המיני תחבולות אשר היה באפשר לעשות, ועם כל זה לא עלה בידו. ואביו אברהם ע"ה בגודל חמימות והתלהבות הבוערת בקרבו אש גדול ונורא לעשות ולקיים רצון כבוד קונו ולא הביט על כל זאת וגבר את הכל והלך בשמחה גדולה [להעלות לעולה את בן יחידו].

²⁹ ילקוט מנחם, רימנוב, וירא

אחריהם להקל מהם כמ"ש (שבועות מח, א) יפה כח הבן מכח האב. פירוש על ידי כח האב המסייע לבנו. לכן גם אברהם אבינו ע"ה שלא היה לו שום עבדות עבור עצמו לכבוש היצר שהיה כולו טוב אך להקל על הדורות הבאים אחריו כמ"ש (בראשית יח, יט) אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו. פירוש שכל המצות שהיה עושה היה גם כן עבור ביתו אחריו להקל מעליהם שיהיה בכחם לכבוש היצר.

וכן בתפארת שלמה, וירא: "ויבקע עצי עולה". כתבו הראשונים כי עצי העולה רמז לנשמות הצדיקים כי כל הנשמות נעקרו בעקידה לאכפיה הדינים תחת החסדים. והנה שורש הדין איננו העונשין והיסורין הבאים על האדם רק הדיןין הם הסט"א המחטיא את האדם והמחטיאו קשה מההורגו. וזה היה כוונת אע"ה לאכפיה הסט"א לבטל הגבורות מצד שמאל למען יקל לבני ישראל לנצח את היצה"ר לאכפיה הדיןין תחת החסדים הוא היצ"ט כמ"ש (תהלים פו, יג) כי חסדך גדול עלי במה שהצלת נפשי משאול תחתיה.

²⁹ עי"ש שמבאר מבער ענין המניעות באופן אחד: כאשר ראה השטן שאחר כל יגיעתו וטרחתו לא פעל כלל, מאוד חרה לו על זה. כי היה רואה איך שאברהם הוא הולך ועושה בשמחה גדולה, ואינו פונה כלל להמניעות שלו. אזי עשה אז השטן עוד מניעה אחת אולי יתפוש אותו בדבר הזה להפילו ח"ו, ונדמה לפניו לאיש כשר וצדיק וחסיד הולך כנגדו ונותן לו שלום בדרך אהבה כראוי ונכון, ושואל אותו להיכן מר הולך, והוא היה משיב אני הולך לעשות רצון בוראי שצוה לי לשחוט את בני יחיד. והיה הוא משיב לו אשריך אברהם שאתה הולך לעשות רצון קונך, לך בשלום ובשמחה. אולם ספר נא לי ידידי, מנין ידעת שכן הוא רצון הקב"ה לשחוט את בנך, והיה משיב לו: בעצמי שמעתי מפי הקב"ה קח נא את בנך וגו'. אז אמר לו האיש הנ"ל: אשריך אשריך בודאי זכית לדבר גדול שעדיין לא זכה כמעט אדם מעולם לשמוע דברים מפי הקב"ה בעצמו, עכ"ז גם אני לא אחרל מלגלות לך מה ששמעתי וקבלתי מרבותי, שלא כל אדם זוכה לשמוע דברים מפי הקב"ה בעצמו, ואפילו הוא שומע אל יסמוך על זה כלל, כי אולי הוא ח"ו מאיזה צד אחר רח"ל, רק מי שהוא יודע בעצמו שכבר תיקן כל חטאותיו ובפרט החטאות נעורים, ששוב אין בו שום חטא ועון בעולם כמו מלאך, אזי הוא בטוח שכבוד ה' ידבר אתו באמת. אולם מי שהוא עדיין מסופק אם כבר תיקן חטאת נעוריו בכל מכל כל, אזי חלילה לו להביט על דיבור כזה כנ"ל. על כן דוק בעצמך מהיכן היה הדיבור כנ"ל.

וכאשר שמע זאת אברהם אבינו ע"ה עמד בחרדה גדולה, כי לגודל ענוותנותו חשש לדבריו, כי לא היה נחשב בעיניו כלל שכבר תיקן כדרכן של צדיקים ובפרט אבינו אברהם. ובזו

אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קיז, ב) "כי גבר עלינו חסדו", הכוונה אפילו בהראות לפעמים בחינת גבורה לנהוג עם ישראל עמו, ידעתי נאמנה שגם כאן במדות הגבורה צפונה וגנוזה חסדיו יתברך, כי בודאי מדרכו להיטיב ולא להרע חס ושלום, וזהו "כי גבר", כלומר אפילו בא להראות בחינת הגבורה, על כל זה עלינו בני ישראל "חסדו", בזו הגבורה צפונה חסדיו, כי כבר זכרנו מה שכתוב (בראשית כב, ו) "וילכו שניהם יחדיו" הנאמר באברהם ויצחק, הכוונה, מאז העקדה עד סוף כל הדורות, אינם מתפשרים מדות החסד ממדת הדין, והולכים שניהם יחדיו להמתיק הדין מעם קרובו ישראל, וזהו "עת צרה הוא ליעקב", אפילו כשבא לפעמים עת צרה ליעקב, ממנה גופא יושע, כי גם כאן גנוז מדות טובו יתברך.

30 אור המאיר, מסעי

מהו הפלא בנסיון העקידה

הנוסעים להרב המגיד [ממעזריטש] נ"ע היו הרבה מאד, אך להיות תלמידים מובהקים לו קבל רק יחידי סגולה. ואעפ"כ היו הרבה מהם נשאים שם, שאם שאינם ראויים להיות תלמידיו, נשארו להיות משמשים להרב המגיד ותלמידיו, והיו נקראים בשם מסיקי התנור (הרובניקעס), ואמר רבינו [בעל התניא] שהם היו גם-כן אנשים גדולים מאד.

וסיפר, שפעם אחת באו שלשה מהם להסיק התנור אצלו בלילה, ורבינו שכב לישן, אך לא היה ישן עדיין, ושמע איך הם מדברים זה עם זה. האחד שאל מחבריו, מהו הפלא על אברהם אבינו ע"ה שרצה לשחוט את יצחק בנו שמרעישים העולם בזה, מי זה לא היה עושה זאת, אם היה השי"ת בעצמו אומר לו כזאת, והלא כמה וכמה שמסרו נפשם על קדושת שמו אף כי לא דבר ה' בם (וקושיא זו הביא רבינו באגרת הקודש שלו אגרת כא, יעויין שם).

התחבולה כמעט הפילו מעט מגדל הזריזות והשמחה שהיה לו אז. ותיכף ומיד התחזק וישב את עצמו: חלילה לי שיבטל אותי שום דבר מעבודתי, הגם שאמת הדבר שעדיין לא תקנתי החטאת נעורים.

וזהו, ויאמר אברהם אל "נעריו", היינו שאמר להחטאות נעורים שלו. שבו לכם פה עם החמור, עם החומרות שלי. ואני והנער, היינו עם יצחק. נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם, אני מבטיח לכם כשאבוא שם להמדרגה הגדולה להשתחוות בהכנעה גדולה. ואז אשוב גם אליכם. ולעת עתה אין דבר בעולם שיבטל אותי ה', ואז הלך לבטח [בשמחה גדולה לקיים מצות הבורא ית"ש]. זכותם וצדקתם יזכור ה' לנו בכל עת ורגע. (דבש השדה אות עג (טו, נ), מאמר קדישין בסופו).

וראה אמרי אמת, וירא תרצ"ג: "ואני והנער נלכה עד כה" וברש"י עד כה יהיה זרעך, איתא בשפת אמת [תרל"ט], שאברהם אבינו ע"ה נכנס לתקן במעשה העקידה, כל מה שעתידין בני ישראל לתקן עד סוף כל הדורות, בזה הועיל שכל איש ישראל יהיה לו חלק בהעקידה, וזה שאיתא בגמרא ר"ה 'כאילו עקדתם עצמכם לפני', אז נתבררו בני ישראל להיות אומה מיוחדת, שמוכנים למסור נפשם בעבור רצונו יתברך.

30 וראה עוד אור המאיר וירא: הדין אינו הולך בעצמו בלתי רחמים, וכמאמרם בזוהר (ח"א קכ). על פסוק (בראשית כב, ו) "וילכו שניהם יחדיו", אברהם ויצחק דין ורחמים, הולכים תמיד יחדיו, שאם לא כן היה העולם מתמוטט מפני הדין חס ושלום, ומי יכול לעמוד בפני זעמו, אמנם מגדל טובו ורחמנותו הולך אברהם עם יצחק וממתיקו.

אמרו לו חבריו: מה דעתך בזה? אמר להם: אני חושב כך, שעל כל ישראל אין זה רבותא, כי יש להם זה בירושלם מאבות הקדושים, מה שאין-כן אברהם היה בן תרח כו', ואעפ"כ כו', הרי זהו רבותא גדולה כו'.

אך חבריו לא הספיק זה להם לתירוץ מספיק, כי הלא אעפ"כ הלא השי"ת בעצמו דבר עמו, ומי זה לא ישמע לדברי השי"ת בעצמו, יהיה מי שיהיה והשיב השני, שהפלא הוא מהזריזות שקם בבוקר השכם ולא המתין איזה יום או לפחות איזה שעות להשתעשע עם בנו, כי השי"ת לא אמר לו שילך תיכף כו' (ותירוץ זה הובא גם-כן באגרת הקודש הנ"ל, יעויין שם).

אך השלישי לא קבל גם זה לתירוץ מספיק, באמרו: אם ה' היה אומר לי, לא הייתי ממתין גם על אור הבקר, כי גם באישון לילה הייתי רץ לקיים מצותו כו'. והשיב השלישי שהפלא העיר הכתוב בעצמו, "ולא חשכת את בנך כו' ממני", דלכאורה תיבת "ממני" מיותר, אך הכתוב מעיד, שגם אחר-כך, לא היה שמחת אברהם ממה שלא נשחט יצחק ונשאר בחיים, כי אם שגם אז שמח ממה שקיים מצות השי"ת שלא לשחטו כו' (ותירוץ זה הובא בספר 'קדושת לוי' להרה"ק מברדיטשוב נ"ע בפרשת וירא על פסוק זה, יעויין שם).

ואמר רבינו שכל אחד ואחד מהם, מה שאמר, החזיק במדריגה זו (בלשון אידיש אמר: וואס ער האט געזאגט, האט ער דערבאיי געהאלטען כו'). בית רבי פרק כה הערה ג'

בעת שמזכירים מעשה העקדה,
הריהו כאילו נעשית עתה בפועל

כל המצות כולם הנה תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא העושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראויים להיות על ידי מצוה זו אף בעשיה בפשוט... מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכוונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל. והנה שמעתי לפרש הפסוק (בראשית כב טז) "יען אשר עשית את הדבר הזה, ולא חשכת את בנך" וגו'. על פי אמרם (ברכות ו'). 'חשב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה'. והנה אברהם כבר גמר בלבו ולקח את המאכלת לשחוט, אלא שנאמר לו "אל תשלח ידך" ונאנס ולא עשאה, וכל כך גמר בלבו בכונה רצויה, עד שנחשב למעשה ממש. וזה שאמר הכתוב "יען אשר עשית את הדבר הזה", כלומר עמדת על הנסיון הזה... ולי נראה שגם למעלה הפירוש כן, שאמר המלאך עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה ולא חשכת וכו' (שם שם בראשית כב יב). כי מקודם לא היה במדריגה שיפעול בלא עשיה בפועל, ועכשיו בא למדריגה זו, והבן זה, כי אם לא היה בכונה זך כל כך, היה צריך לשחוט בפועל ממש, אבל מחמת שהיה בכונה זכה, על כן המחשבה נחשב למעשה ממש. והנה השאיר רושם קיים לדורות, כמו שפירשתי בפרשת העקדה בפסוק (שם שם בראשית כב יד) ה' יראה אשר יאמר היום וגו', דהיינו בעת שמזכירין מעשה העקדה, הוי כאלו נעשה עתה בפועל, וכן הוא לעולם, וזה פעל הצדיק אברהם אבינו ע"ה ברוב כונתו, והבן.

ישמח משה, קדושים

31

³¹ וראה בס' שארית מנחם, וישאוא, יתרו: על פי דברי הגה"ק מברדיטשוב זצ"ל עה"כ (הושע ו' ג') "יחינו מיומיים, ביום השלישי יקימונו ונחיה", שעיקר החיות שלנו, מיומיים, מהשני ימים שעשה אאע"ה הכנה להעקידה, אבל ביום השלישי, שעקר את יצחק וכו'.

אברהם התפלל שאמירת פרשת העקידה
תהיה חשובה לפניו כאילו קיימנה

בהקדים מאמר רז"ל סוף מנחות (קי.) 'כל העוסק בתורת חטאת, כאלו הקריב חטאת', ומידה היא בתורה, 'לא ללמד על עצמו יצא, אלא ללמד על הכלל כולו יצא', ומינה תקיש לכל התורה כולה, כי במה שאנו עוסקים, חשוב לפניו יתברך כאלו נעשה הדבר בפועל ממש, וגם אמירת פרשת עקדה בכוונה, שמכוין למסור נפשו למען שמו יתברך כמו שמסר יצחק נפשו, חשוב כל כך לפניו, כדאיתא בשו"ע או"ח סי' א' (ס"ה) 'טוב לומר פרשת העקדה', ועיין מ"ש האחרונים שם. וזה היה תפלת אברהם, כמו שהתפלל דוד המלך ע"ה, שאמירת תהלים יהיה חשוב לפניו יתברך (תנחומא עקב סי' ז'). וז"ש 'ה' יראה - אשר יאמר היום', במשמעו, דהיינו 'היום' הזה של העקדה, אז תיכף "בהר' ה' יראה", אפרו של יצחק צבור על גבי המזבח.

עוד יתכן, כי הנה נאמר כמה פעמים בתורה, "אשר אנכי מצוך היום", ודרשו רז"ל (ספרי ואתחנן ו' ו') בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים, וכתוב (תהלים קכא ה) 'ה' צילך'. והנה קל וחומר הדברים, מה אנחנו בשר ודם נופלים תחת הזמן והשכחה מצוי בנו, והדבר אשר לא נעשה בימינו, עם כל זה צונו השי"ת שיהיה בעינינו כחדשים. על אחת כמה וכמה מלך מלכי המלכים הקב"ה שהוא למעלה מהזמן, ועבר ועתיד והוא לפניו הן כאחד, ואין שכחה לפני כסא כבודו, ודאי מהראוי שיהיה עקדתו של יצחק לפניו יתעלה בכל יום כחדשים, וכאילו נעשה ברגע הזאת. וז"ש 'ה' יראה, אשר יאמר היום' בתורה הק', שפירושו: בכל יום יהיה בעיניך כחדשים, מדה זו עצמו "בהר' ה' יראה" עקדתו של יצחק, בכל יום כחדשים. וכאמור.

32 ישמח משה, וירא

זכות זו נשאר לנו לעת קץ ולעת התחיה יקימנו ונחיה לפניו, וזש"ה "ויהי ביום השלישי" בזכות עקידת יצחק שהיתה ביום השלישי, "ויהי קולות וברקים" וקול שופר של משיח.

32 על דרך זה בייטב לב, עקב: ועתה אשכילך ואורך כי מה שהקב"ה מצרף מאתנו מחשבה טובה למעשה, דבר זה ירושה הוא לנו מאבותינו, וזה למדנו ממה שאמרו ישראל (שמות כד, ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע, ואיתא במדרש (ילקוט יתרו סוף רמז רעו) אמרו ישראל כל אשר אתה מצוה אותנו כבר קיימנו אבותינו. הנה מפרש שאמרו ישראל נעשה בקמץ, מענין נפעל. וצריך להבין מה ההכרח לזה להוציא הדבר ממשמעו. ביאור הדבר, כי אמרו כל אשר דבר ה' נעשה, ואין אפשר הרי יש הרבה מצות שאינם באים לידי מעשה, על זה אמרו ונשמע, ונקבל לעשות אותו אלא דאכתי איך מלאו לבם לדבר גדולות שמחשבתם יחשב כמעשה, הלא לזה צריך מחשבה זכה ורצויה לפעול במחשבה כמו במעשה, אלא על כרחך לבם בטח בזכות אבותיהם, כי קיים אברהם כל התורה כולה שנאמר (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת, עי"ש ברש"י, וכמו כן יצחק ויעקב, ואין אפשר, אלא על כרחך היה המחשבה זכה ורצויה. ובפירוש נאמר לאברהם בעקידה (שם כב, טז) יען אשר עשית את הדבר הזה וגו', כי מחשבתו הטובה למעשה ממש נחשב לו. וממילא זכות אבותינו בידינו לצרף מחשבות לבנו למעשה, כדכתיב (משלי כ, ז) מתהלך בתומו צדיק אשרי בניו אחריו. וזהו שאמרו ישראל כל מה שאתה מצוה אותנו, אם שאי אפשר לקיימו במעשה, כבר קיימו אבותינו, על כרחך רק על ידי המחשבה, כמו כן אנחנו נעשה על ידי ונשמע ונקבל עלינו, כי כבר נעשה ענין זה לצרף המחשבה כמעשה ממש מאבותינו. ודברי המדרש מזוקקים. וכעין זה פירש

"אשר יאמר היום" כי זכות יום העקידה
על אף שיגדול מלעיתיד לבא - עומד כל הימים

"אשר יאמר היום בהר ה' יראה". (בראשית כב, יד) על פי הפסוק (שם כד, א) "ואברהם זקן בא בימים". איתא בזוהר הקדוש, כי בכל יום הלך ממדריגה למדריגה יותר למעלה. אכן יום העקידה היה יותר גדול מכולם, כי כולם היו בכח ויום הזה היה בפועל. וזה שכתוב "אשר יאמר היום". פירוש יום של העקידה יהיה נראה גם כן לעתיד, אשר כל הימים יהיו גדולים, ויום זה של העקידה יהיה יותר גדול מכולם. וז"ש רש"י 'ימים העתידים', היינו: לעתיד לבא. דהנה מצינו שיש יחוס ביום, כמ"ש חז"ל (שבת פז, :) אותו היום נטל עשר עטרות. אכן יום העקידה יתברך לעולם, כי עפרו של יצחק צבור ומוכן למעלה, כל הימים.

33 תפארת שלמה לקוטים וירא

המשרש נפשו ממדה או תאוה רעה בחינת עקידה

והנה כל האדם אשר יושרש נפשו מתאוה רעה או אהבה רעה זה גם כן נקרא בחינת עקידה, כמו ששמעתי מכאדמו"ר מוהרי"י מלובלין זצוקלה"ה פירוש על פסוק (בראשית כב, יג) "והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו", "והנה איל אחר" - ר"ל חוץ מעקידת יצחק יש עוד עקידה, נאחז בסבך - האדם אשר מסובך בתאוות רעות ומדות רעות ח"ו ומשרש נפשו מזה, גם כן נקרא בחינת עקידה, וזה בקרניו, לשון כי קרן אור פניו (ע' שמות לד, כט), שתהל אורו עד כסא כבודו ית"ש, ואדם כזה גם כן זוכה לבארות הנ"ל כמו יצחק.

אור לשמים מאפטא חקת

נצחיות מצות העקידה

ליראה את השם הנכבד והנורא

אמנם לפי דרכנו נוכל לומר שזה הנסיון הוא העיקר וממנו נקח לעבוד את ד' ולא בשביל אברהם לבד נאמר רק לכל הדורות הבאים אחריו שיקח כל אדם ראייה ליראה את השם הנכבד והנורא כל הימים באמת ובלב שלם... יראת ד' היא אוצרו, להודיע לנו שמדת היראה היא האוצר שבו נכללים כל המדות, וכל התורה שאם אין יראה אין כלום.

בספר אהל יעקב (וירא עה"פ ויקרא מלאך ה', ד"ה עוד ביאור) לדרכו, הובא בדברינו פרשת פינחס (ד"ה ובזה):

וזה שהתפלל אברהם (בראשית כב, יד) ה' יראה אשר יאמר היום וגו', כי למעלה (כב, יג) נאמר ויעלהו לעולה תחת בנו, ואיתא במדרש (במ"ר יז, ב) שאמר יהי רצון כאלו בני שחוט, כאלו דמו זרוק. ונתקבל תפלתו, כי נחשב כאלו עשהו ממש, וזה שאמר ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה', יהי רצון כאלו בני שחוט כו', בחינה זו יראה לבניו אחריו, להיות האמירה והקבלה כמעשה.

33 ומן הענין להביא את לשונות רש"י הקדוש בסוף פרשת העקידה (בראשית כב יד): "ה' יראה" - פשוטו כתרגומו ה' יבחר ויראה לו את המקום הזה, להשרות בו שכינתו ולהקריב כאן קרבנות. "אשר יאמר היום" שיאמרו לימי הדורות עליו, בהר זה יראה הקב"ה לעמו. "היום" הימים העתידים, כמו עד היום הזה שבכל המקרא, שכל הדורות הבאים הקוראים את המקרא הזה, אומרים עד היום הזה, על היום שעומדים בו. ומדרש אגדה: "ה' יראה" עקידה זו, לסלוח לישראל בכל שנה, ולהצילם מן הפורענות, כדי שיאמר היום הזה בכל הדורות הבאים, בהר ה' יראה, אפרו של יצחק צבור ועומד לכפרה.

וצריך להתעורר את לבו לזה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. אך אם ישאל השואל, אם כן למה הטריחו הקדוש ברוך הוא שילך אל הר המוריה ולא ציוהו שיעלהו לעולה במקום אשר הוא שם. התשובה על זה כי עיקר מורא מלכות הוא בהיכל המלך, כי אין דומה מי שרואה את המלך מרחוק למי שבא בחצר בית המלך שאז נופל עליו אימה ופחד בראותו המלך יושב בביתו על כסא מלכותו... ולכך נאמר להלן (שם, יב) אל תשלח ידך אל הנער כו' כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא אמר כי אוהב ד' אתה, אלא ודאי שעיקר הנסיון היה לדעת יראתו הפנימית כנ"ל.

והנה על פי דברינו אלה גם המצוה הזאת היא נצחיית שיכול כל אדם לקיים את מצות העקידה היינו קודם התפלה שהוא במקום קרבן ילבש חרדה ויקבע בלבו יראת השי"ת כמו שקבע אברהם אבינו ע"ה בלבו את יראת המקום הנורא הזה. וזהו שאמרו חז"ל (ברכות ו ב) כל הקובע מקום לתפלתו אלקי אברהם בעזרו, ר"ל שקובע בלבו יראת המקום הנורא כמו שקבע אברהם אבינו בלבו להשיג ולדעת המקום אשר אמר לו אלקים, עד שבא ליראה הפנימית כרצון הבורא יתברך, כך כל אדם אם הוא קובע היראה זאת בלבו קודם התפלה ונמצא הוא עושה מעשה אברהם לכן אלקי אברהם בעזרו. כי זה הוא השער לד' צדיקים יבאו בו כידוע שכל מעשה העקידה הוא מורה על מדת היראה והפחד כנ"ל, ע"כ. כנלע"ד.

³⁴ שפתי צדיקים להרה"ק רבי ישעי' מדיאנוויץ וירא

³⁴ עי"ש בתוך הדברים שכתב: והוא משל לבן קטן שאין לו דעת להבחין בין טוב לרע, ואביו רוצה להדריכו בדרך הטוב והישר, אזי צריך האב לאיים עליו שישמע בקולו ויעשה רצונו מחמת יראה, כמו שאמר שלמה המלך ע"ה (משלי יג, כד) חושך שבטו מבנו שונא את בנו, והטעם שאם לא ירגיל עצמו בקטנותו ליראה אותו רק יעבוד את אביו מחמת האהבה שיאהב את אביו על שהוא מטיב עמו ונותן לו כל צרכיו, אזי גם בגדלותו שיהא בו דעת לא יתן את לבו לחקור מעלות האב יותר מכל אדם רק במה שהוא מטיב עמו הוא מחויב לעבדו ולכבדו... אבל אם הבן מרגיל עצמו בקטנותו לעבוד ולכבד את אביו מחמת יראה, אזי נקבע היראה בלבו שאף בגדלותו שיש בו דעת להבחין טובות אביו העודפות עליו ידבק בו באהבה עזה בכל עת יותר, ואפילו אם ימנע טובתו ממנו באיזה פעם לא יעזוב את אביו מחמת מדת היראה הקבוע בלבו מנעוריו.

כך הנמשל בעבודת הבורא יתברך צריך להיות בדרך זה שירגיל עצמו תחילה במדת היראה מאד מאד, ועל זה אמרו חז"ל (אבות ג, א) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת. וזה השער פתח לנו אברהם אבינו ע"ה כי בן שלש שנים היה כשהכיר את בוראו (גדרים לב א),

ובודאי ההכרה הזאת היה על ידי יראת הרוממות אשר נגע בלבו למאס בכל החכמות השקרים שבעולם ולבחור בחכמת האמת שהוא חכמת התורה הקדושה כמו שכתוב (תהלים קיא, י) ראשית חכמה יראת ד'. ואף שתחלת הכרתו בא מכח יראה, אבל אחר שהכיר את בוראו עזב את מדת היראה ועבד כל ימיו במדת האהבה והחסד... והיה אוהב מאד להבורא יתברך ולתורתו הקדושה, וגם אוהב את הבריות ומקרבן לתורה כדי להכניסן תחת כנפי השכינה לפרסם אלהותו ומלכותו יתברך בכל העולמות שיכירו וידעו כל באי עולם גודל אהבתו וחמלתו יתברך על ברואיו. ולפי שהיה משוקע מאד במדת האהבה זה ימים רבים, שעזב את מדת היראה ודבק במדת האהבה, לכך נסה אותו בנסיון זה, שהוא מצד היראה והפחד כמבואר בזה"ק (בראשית קיט ב) שבשעה שהלך אברהם לעקוד את יצחק בנו אור את עצמו בכח וגבורה שהוא מדתו של יצחק שממנו נמשך הפחד והיראה כמו שכתוב

סיפר הרה"צ ר' פייביש מיכרוב, שמרן מהר"ש [מבעלזא], כשקרא ביום ב' דראש השנה הקריאה, והגיע לפסוק: "ותלד גם היא את טבח ואח גחם ואת תחש ואת מעכה", צעק בקול גדול - כששאלוהו למה צועק כל כך? ענה: שאם לא היה צועק לא היה באפשרות להשקיט אותם.

ספר החסידות תורת בעלז, קלפהולץ עמ' רמב'

35

עד כסא הכבוד

"ואת תחש ואת מעכה", ר"ת וא"ת מעכ"ה, ו'וידוי א'חר ת'שובה מ'גיע ע'ד כ'סא ה'כבוד, והוא על דרך מאמרם ז"ל גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, ומחמת

(בראשית לא, מב) ופחד יצחק היה לי... וזה היה ענין הנסיון הזה אם יקיים מצות הבורא יתברך גם במדת הפחד והיראה, כי באמת הוא נסיון גדול לאותו צדיק שעובד תמיד באהבה ובדביקות גדול, שישפיל את עצמו לעבודת היראה והפחד שהוא בחינת התרחקות... ואגב דאתא לידי אומר מה שמעתי אומרים בשם אדמו"ר מהר"ם זללה"ה ... כשראה יצחק את אביו נאזר בגבורה שלקח את האש ואת המאכלת והולך לשחוט אותו היה מתמיה מאד עליו, ויאמר אליו אבי ר"ל הלא אתה אבי שאתה דבוק תמיד במדת החסד לאברהם ואיך אתה יכול לעשות זאת המעשה שהוא ממדתי מדת גבורה, ויאמר הנני בני ר"ל אברהם השיב לו בעת עתה אני מלובש במדת בני שהוא היראה, וילכו שניהם יחדיו ר"ל שהיו שניהם שוים במדת היראה.

35 וראה שם בספר החסידות מתורת בעלז, מע' מהר"ש עמ' רמז': פעם אחת בשוב בנו של הרה"ק מסווארן מכ"ק מרן מהר"ש בבעלזא, שאלו אביו מה שמע בבעלז. והשיב לו דבר תורה ששמע ממרן, בסוף פרשת וירא מוזכרים צאצאיו של נחור, ובאמצע מובא "ובתואל ילד את רבקה" מבלי שיהא לזה קשר לנאמר שם, עי"ש. אלא, דצאצאי נחור היו כוחות טומאה גדולים כל כך, עד שדרוש היה להוריד לעולם, נשמה עילאית כשל רבקה, לכן כתובה לידת רבקה באמצע הפסוק בו נזכרים צאצאי נחור, כדי להכניעם. אמר על זה הרה"ק מסווארן: דברי תורה כאלו יכול לומר רק מי ששומע תורה מקודשא בריך הוא בעצמו.

וראה בספר הליכות חיים אלול תשרי עמ' עב': עבודת קודש נשגבה ביותר היתה לרבינו [כ"ק הגה"ק מצאנו קלויזנבורג זצ"ל] בקריאת התורה, בהתלהבות ובדביקות עצומה, כשהוא גם מטה ומפרש את הדברים לטובה. וכגון בסיום הקריאה ביום ב' דר"ה, "את טבח ואת גחם ואת תחש ואת מעכה" שנתלוו לקריאה בזה בכיות והתלהבות עצומה. ובהערה ו': שמעתי מפי כ"ק מרן אדמו"ר [מצאנו] שליט"א: כדרכו בקודש היה אדמו"ר זי"ע ומפרש את הקריאה לטובה וכגון שהיה קורא בקריאה של יום א' "כי לגוי גדול אשימנו" ואשימנו, מלשון אשם, ועוד כהנה רבות.

ובדברי תורה (בא"י, גליון רמ"ה ע"ב, יום ב' דר"ה תשי"ט) יש הרבה טעמים ע"פ סודות התורה"ק עמוק עמוק מי ימצאנו, על ענין קריאת פרשת העקידה ביום זה, ובפרט מה שמוסיפין לקרות תולדותיו של נחור ביום קדוש כזה, עיי"ש. ובדרשה שלפני תקי"ש הנדפס בישראל סבא גליון עד': קורין פרשת יחוס נחור ובתואל לעורר זכות על ישראל עם קודש, ולהראות מה בין בני לבן חמי, ומה בין זרעו של אברהם לזרעו של נחור, ואז שוב לא יגשו המקטריגים לקטרג, שאחר ככלות הכל ח"ו לידי השפלות והטומאות של הגוים ח"ו לא הגיעו, עיי"ש.

זה קורין הפרשה הזו בראש השנה, כי הקריאה מעוררת הזמן, ומרומז על התשובה והבן.

דגל מחנה יהודא סטרעטין, וירא

ורבותינו אומרים

מר אבי נ"ע שמע מפי מרן מהר"י מווארקיי זי"ע (ס"פ וירא) "ואת מעכה" ר"ת ורבותינו אומרים תשובה מגעת עד כסא הכבוד: (ועיין בס' אוהב ישראל וירא "תחש" ר"ת תקעו חודש שופר, מעכה"ה ר"ת מלך על כל העולם ולרמז זה קורין פרשה זו בר"ה יום ב' עי"ש, ולפי הנ"ל ג"כ רמז לתשובה. אהל יצחק אות נא

מלוך על כל העולם

'תחש' ר"ת 'תקעו חודש שופר'. 'מעכה' ר"ת 'מלך על כל העולם', ולרמז זה, קורין פרשה זו בר"ה יום ב'. והמשכיל יבין את כל זאת.

36 אוהב ישראל וירא

יז' מר חשון

יז' מרחשון הוא יום נשגב מעין שמ"ע

במחברת הקודש בסופו וז"ל: ענין רביעה ראשונה שהוא בי"ז במרחשון, הנה אמרז"ל (יבמות ל"ד ע"א) אין אשה מתעברת מביאה ראשונה, והנה ביאה א' היה לישראל עם רחל פב"פ בבריאת עולם היה בשמ"ע בסוד משיב הרוח וכו', וזה היה על ידי חביטת ערבה גימ' זר"ע, ואינה מתעברת מביאה א', יש שני' שהוא י"ז במרחשון שהוא ביאה שניה, ואז בא המטר שהוא ביאה שניה, ואח"כ בט"ו בשבט וכו' עכל"ה, הרי מפורש כי יום יז' מרחשון הוא יום נשגב מעין שמיני עצרת שהוא בביאה שניה שמתעברת, ולא נמצא זה בשום מקום אחר בכתבי האריז"ל. וגם לפלא על מ"ש בספרים כי החודש הזה אין בו שום מועד ולא שום יום מוגבל ומכובד, לפי"ז הרי הוא י"ז מרחשון ולא הביאו כלל בשום מקום דברי המחברת הקודש הנז'. [ועיי' מ"ש בזה בחי' חיים ושלוש (בפ' נח) עה"כ בחדש השני בשבעה עשר יום לחדש ביום הזה נבקעו כל מעינות וגו'].

שער ישימרי מונקאטש, חשון אות ח'

36 וראה תורת מנחם ליובאוויטש, שיחת ש"פ וירא תש"ן: נוסף לכך שהגילוי נמשך וחודר במציאותו של יהודי, "וירא אליו ה'". לאברהם אבינו, "אחד הי' אברהם", היהודי הראשון, הרי זה באופן ש"וירא אליו ה' באלוני ממרא", היינו, שהכתוב מדגיש המקום שבו היה הגילוי ד"וירא אליו ה'", לרמז שגילוי זה פעל גם במציאות המקום, בגדרי העולם, וענין זה מודגש גם בסיום הפרשה: בסיום הפרשה מדובר אודות עקידת יצחק ענין המסירת נפש בתכלית השלימות, ועד שפרחה נשמתו, וביחד עם זה. אין זה באופן של ביטול ושליטת המציאות, אלא אדרבה. נשמה בגוף, לאורך ימים ושנים טובות, היינו, שהנקודה דמסירות נפש נמשכת וחודרת בכל הפרטים.

ועל דרך זה בנוגע להמשכה והגילוי בכל העולם כולו, כמרומז בתיבת "מעכה" שבסוף הפרשה, ר"ת "מלך על כל הארץ" (נוסח הברכה דקידוש ותפלות דר"ה, ולכן תיבת "מעכה" היא חותם קריאת התורה דר"ה. הערה שם)

כל אחד מישראל יכול בקל לבוא
אל השורש שהכין אברהם עבורו

"וה' אמר המכסה אני מאברהם, כו' כי ידעתיו, למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על אברהם". הני תרתי "למען" אינו מובן... דהנה כל ישראל היו כלולים במחשבתו ובמוחו של אברהם, כי הבן הוא גנוז בכח האב והנה במוחו של אברהם היה שורש וכלל מכל כנסת ישראל, וזרע אברהם הבאים אחריו כל דור ודור עד עקבא דמשיחא, ואם כן כשעשה איזה מצוה עשה עם כל הכוחות שלו, ועם כל הענפים העתידים להתפשט ממנו. אם כן הגיע מזה שני טובות לבניו. אחד, כיון דהוא קיים כל המצות וכל מצות דרבנן והדקדוקי מצות, ואפילו עירובי תבשילין, אם כן כשעשה בשם כל ישראל היה עבודה דרבים, אשר כל אחד מישראל קיים כל התרי"ג מצות בכח. ועוד נצמח טובה מזה העבדות, שעשה דרך פלולה לזרעו אחריו, שיוכלו להשיג שכליות המצות, ולקיים אותם מחמת שכבר קיימו אותם פעם אחת בכח, בצוותא עם אברהם אבינו, אשר בקל כל אחד מישראל יכול להוציא הדבר מכח אל הפועל, ולקיים המצוה בפועל ממש, כיון שהשער הוא פתוח מימות אברהם.

ובזה יש ליישב פירוש מה שאמרו חכמינו ז"ל, 'חייב כל אדם לומר, מתי יגיעו מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב'. דלכאורה הוא תמוה, האך יכול כל אדם לבוא למדריגה והשגה של אברהם, שהוא מרכבה לימין חסדו יתברך. אבל באמת אין הכוונה להגיע למעשה אברהם עצמו, רק למעשי של אותו אדם עצמו, כשהיה בשורש של אברהם, כיון דכל אדם עשה כבר כל המצות בכוחו של אברהם, ואם כן אינו צריך רק לשוב לשורשו ולכוחו של אברהם, ולהוציא הדבר מכח אל הפועל ואז יוכל להשיג זה הבחינה של עשיה כמו שהיה בכחו של אברהם...

וזה שאמר הכתוב, "המכסה אני מאברהם כו' כי ידעתיו". מלשון אהבה, רצה לומר אני אוהב אותו והתחיל לספר בשבח ומעלת אברהם בקיום מצותיו. וזה שאמר "למען", רצה לומר עבור. "אשר יצוה", רצה לומר לשון צוותא וחבור, אשר יכוין לחבר, בעשותו איזה מצוה אינו עושה אותו הוא לבדו רק "את בניו ואת ביתו אחריו", רצה לומר שהוא עושה עם כל יוצאי חלציו וזרעו הבאים אחריו. וזהו שאמרו "ושמרו דרך ה'", לשון עבר, רצה לומר שנחשב כאילו שמרו כבר דרך השם, כיון שכבר קיימו כל המצות, וגם עשה דרך לבניו, שיהיה להם קל אחר כך לעשות צדקה ומשפט.

קדושת לוי וירא 37

³⁷ על דרך זה באמרי יוסף, ספינקא וירא: כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו וכו'. נ"ל לפרש, דהנה כבר הבאתי בדרוש הקודם מהפלאה, אשר אברהם אבינו ע"ה היה כולל כל נשמות ישראל, אשר היו ואשר עתידין להיות עד סוף כל הדורות. ונ"ל להוסיף על דבריו, כי אברהם אבינו ע"ה היה כולל גם נשמת גרים, אשר היו ואשר עתידין להיות, ועל כן פסק הרמב"ם במס' בכורים (פ"א מ"ג) לפסק הלכה, שהגר עצמו מביא בכורים וקורא, וסמכו עה"פ למה שאמר השי"ת לאברהם (י), "כי אב המון גוים נתתיך",

נשמות ישראל נטהרים אחת בחברתה
עד אברהם אבינו ראש כל הנשמות

יש בזה דברים נוראים דברים מוסתרים, אשר הראני ה' בזה ולא ניתנו לאמר ולכתוב, אך ארמוז מעט מה שחנני ה' בזה ברחמיו וברוב חסדיו, על פי שאמרתי על המשנה (חגיגה כ'): חומר בקודש כנ"ל שמטבילין כלים בתוך כלים, היינו נשמות קדושות של ישראל, נעשו בחינת מקוה טהרה זה לזה, וכל נשמה נטהר בנשמה שלמעלה ממנה כשדבוקה בה, וכך נתעלו ונטהרו כל הנשמות אחת בחברתה, עד אין סוף ברוך הוא, ועל כן נאמר באברהם "והשענו תחת העץ" ואיתא בזוה"ק (פרשת וירא ק"ב:) שהיה בדיק לון בעינא דמיא, והיינו כי אברהם היה ראש לכל הנשמות, ועל כן היה מדכי גוברין, על דרך (בראשית יב, ה) "ואת הנפש אשר עשו בחרן" כדאיתא בזוה"ק עיין שם, ולו עצמו היה הקב"ה מקוה טהרה כנ"ל, שכל אחד נטהר זה בזה, עד אין סוף ברוך הוא, והוא היה ראש לכל הנשמות, והיה בחינת מקוה טהרה לכל ישראל... וכמו שאמרתי על פסוק (ירמיה יז, יג) "מקוה ישראל ה'" שאלו ג', הם בחינה אחת, שמטהרים כנ"ל עיין שם, דגל מחנה אפרים מטות ד"ה אם

ע"י הליכה בדרך
אף כדי נגיעה יש חיבור

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' (יה יט). צריכים לידע שאנו בני אברהם יצחק ויעקב רק אם הולכים בדרכיהם ועושים כמעשיהם (עי' בר"ר עו ד), הגם שהוא בקטנות ויש נגיעה במה, הוי חיבור, כמו טיפה מן הים בהתחברות נקרא ים, דאם לא כן, לאו אבות מיקרי. שמעתי שהבעש"ט זי"ע אמר על עצמו שבאם היה יודע שהוא מבני אברהם יצחק ויעקב היה הולך 'שאפקע נאבאקע' [-הכובע מן הצד, מרוב שמחה], ובודאי הבעש"ט ז"ל לא נסתפק בזה, רק בא להודיע שאם יהיה מבני אברהם יצחק ויעקב, היינו שיהיה לו נגיעה במעשיהם, אשריו. הרבי מפרשיסחא ז"ל היה אומר על מה שאיתא (תנדבא"ר פ' כה) לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב, וכי איזה שוטה ידמה מעשיו למעשה אבותיו, רק הפירוש הוא מלשון ויגע אל פי (ישעיה ו ז), שיהיה נגיעה והתחברות.

ליקוטי הרי"ם, גור, וירא

לשעבר היית אב לארם, עכשיו אתה אב לכל העולם כולו, ומפני זה יכול כל גר לומר "אשר נשבעת לאבותינו", לפי שאברהם היה אב לכל העולם, ודברי הרמב"ם הם מירושלמי שם.

והנה בסה"ק אוהב ישראל (הובא לעיל פר' לך) פירש הפסוק "למען אשר יצוה את בניו" גו', רצה לומר: שכל מצוה שעשה אברהם אבינו ע"ה, היה מקשר את עצמו, עם נשמות כל ישראל אשר היו ועתידין להיות, על כן פירוש הפסוק "אשר יצוה" הוא מלשון צוותא חדא, רצה לומר שהיה מקשר את עצמו, עם בניו ועם ביתו אחריו העתידין להיות, עיי"ש, ולפי מה שהבאתי לעיל מהפלאה יתפרש יותר, כי באמת כל הנשמות היו כלולים בו כנ"ל. ובזה נוכל לפרש הפסוק "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו", נוכל לומר כפשוטו, אחרי אשר אברהם אבינו ע"ה היה כולל כל נשמות ישראל, ואפילו נשמות גרים כנ"ל, על כן מרמז הפסוק 'אשר יצוה את בניו', רצה לומר: בני ישראל זרע אברהם, ואת ביתו אחריו היינו נשמות גרים.

כל התעוררות לדבר מצוה מכאן אברהם

"אלהי אביכם נתן לכם מטמון". הנראה לרמז בדברים הללו, עפ"י מ"ש (כל מקדש זמירות ליל ש"ק) 'דורשי ד' זרע אברהם אוהבו'. כי כל התעוררות אשר האדם מתעורר לדבר מצוה, והם דורשי ד', הוא מחמת זרע אברהם אוהבו. כי הוא היה הראשון אשר התחיל להזריע בלבבות הישרים לעבוד הבורא ב"ה, בבחי' (תהלים צז, יא) "אור זרוע לצדיק", זהו שנאמר (יומא כח, ב) קיים אברהם אבינו כל התורה כולה. כי כל מה שהיה עושה היה הכל עושה בבחי' זו לדורות הבאים אחריו, בחי' זריעה, להצמיח בלבבות בני ישראל הרצון לעשות גם כן המצוה הזאת. וז"ש (בראשית יח, יט) "למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו" כו' לשון צוותא והתחברות עם בניו אחריו. גם הוא לשון מצוה. (שם) "למען הביא ד' על אברהם את אשר דבר עליו". פירוש כל כוונת הבריאה היה רק למענו, כמ"ש (בראשית רבה יב, ט) בהברא"ם באברהם, וזה שאומרים כפילות הדברים 'אלהינו ואלהי אבותינו, אלהי אברהם' כו'. אבותינו הוא לשון רצון, כמ"ש (שמות י, כז) "ולא אבה" כו' כי האבות המשיכו הרצון על דורות הבאים, לקבל אלהותו ית"ש.

38 תפארת שלמה, מועדים, לחנוכה.

ע"י אמונה במסורת אבות מתדבק דור אחר דור עד אברהם אבינו
והריהו קשור באין סוף ואמונתו אין סוף

ואמרתי אני בעניי לקרב הדבר אל השכל, דמי שאמונתו בא לו מדרך חקירות שכל אנושי, הנה השכל אנושי הוא בעל סוף וגבול, הנה יוכל להיות גם לאמונתו גבול, כשיבא לו איזה מניעה ומונע כיוצא, מה שאין כן מי שאמונתו הוא מדרך הקבלה, והיא ירושה מאבותינו, ובפרט מאברהם אשר הבטיחו יוצרינו ית"ש וכתב עליו בתורה [בראשית יח יט] "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו, ושמרו דרך ד', הנה לא נאמר: למען אשר יצוה את בניו אשר ישמרו דרך ד', דאז היה שיעור הכתוב, שהוא יצוה אותם שישמרו, ומדכתיב ושמרו היא הבטחה, כאשר הוא יצוה את בניו והמה ודאי אשר ישמרו, כי תספיק להם ביותר הקבלה, וז"ש הוא ית', "כי ידעתיו", אני השפעתיו בו הדעת, והוא ישפיע לבניו בציוויו, הנה ישפיע הדעת שלו לבניו, וכן דור אחר דור כולם תלויים בקבלתם, מרעת

38 וראה תפארת שלמה פרשת חיי שרה: הנראה לי עפ"י מ"ש (תהלים קה, כב) "כי זכר את דבר קדשו את אברהם עבדו". להראות גודל מעלת אברהם אבינו ע"ה, אשר הוא היה הראשון לעשות היחוד בעולמות העליונים, כמ"ש (סנהדרין קז, ב) עד אברהם לא היה זקנה כנ"ל. וזה "כי זכר את דבר קדשו" בחינת זכר, הוא המשפיע... לכן בכח גודל קדושתו שהתחיל לעשות היחוד, זה העומד לעזר ולסייע לכל הדורות הבאים אחריו. כמ"ש (תהלים עח, ה) "ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל, אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם", לשון צוותא והתחברות עם כל הדורות אשר יבואו אחריו, להיות מסייע לכל הבא לטהר ולעמוד לשרת לפניו ית"ש. כמ"ש בגמ' (ברכות ו:) 'כל הקובע מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו', יכול להמשיך עליו הקדושה והעבודות של אברהם אבינו ע"ה. 'אלהי אברהם', היינו האלקות שהמשיך אברהם על העולם, כי הוא היה הראשון שהכיר הבורא ב"ה והוא העומד לנו לעזר, וז"ש בכל יום 'עזרת אבותינו אתה הוא מעולם, כו' אשרי האיש שישמע למצותיך' וכו'. פירוש עיקר העזר הוא מאבותינו הקדושים. אך אשרי האיש שישמע למצותיך, ועודנו בחיים חיותו לעזר בעבודתו עזרת האבות... וזה שכתב בפרשת העקידה (בראשית כב, ז) "ויאמר יצחק אל אברהם אביו ויאמר אבי". פירוש כל העבודות שלי הוא מכאן אבי, כי העבודות שלו לא היה חשוב בעיניו רק מה שיש לו זכות אביו.

הראשון שנתן השי"ת לאברהם, ואותו הדעת הוא מאין סוף ב"ה, על כן מי שמאמין מצד הקבלה מהאבות ומסגי בתמימות, אין סוף לאמונתו, אפילו ירצו כל המונעים שבעולם למונעו מהאמונה לא יאבה להם ולא ישמע אליהם. דרך פקודך, מצוה יא

המעשים טובים של ישראל

מגיעם עד שורש האבות

"זה אלי ואנוהו" וגו'. פרש"י אלהי אבי, לא אני תחלת הקדושה אלא מוחזקת ועומדת לי הקדושה ואלקותו עלי מימי אבותי. הנה כבר נתבאר במקום אחר, כי זהו מנת חלק אבותינו הקדושים בכל צדקתם ועבודתם להשי"ת, להוריד ולהשאיר ברכה לזרעם אחריהם כיום הזה, וכוונתם היה מאז להיות בניהם אחריהם עובדים את ה' באהבה ויראה ובתמימות כמוהם, אשר על כן יתארו בשם אבות להיותם נאמנים לתולדותם הבאים אחריהם מכחם. ועל כן הצדיקים הקדושים ההם בחייהם ובמותם לא נפרדו מזרעם אחריהם בכל דור, וכח האב דבוק בבן לא נפרד ממנו גם עתה. אם כן כל עניני המצות ומעש"ט אשר בני ישראל עושים, שייך ומגיע לשורש נשמתם של אבותינו הקדושים ומיוחס להם, לכך צריך האדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, להדבק בשורש האבות כנ"ל.

וזהו שאומרים 'אלהינו ואלהי אבותינו', האלקות מאבותינו נמשך לנו, כן כל ענין כריתות ברית עם האבות, היה רק למען תת השפעות טובות לבנים... לכן נאמר (ויקרא כו, מה) "וזכרתי להם ברית ראשונים" כנ"ל. וכ"נ (שמות ו, ג, ה) "וארא אל אברהם וגו' ואזכור את בריתי" וגו'. רצה לומר: כבר הראיתי להאבות, כל הטוב והשפעות טובות אשר יגיע לבני ישראל זרע ברוך ה', בשם "אל שדי" לכן "ואזכור את בריתי". והנה כי כן כל הטובות אשר יגיע לעם בני ישראל הם נוגעים אל האבות, ומטובתם של הבנים מגיע שמחה להאבות, אשר עמנו כהיום הזה משרשם. לכן רמזו בתפלת יח' 'אתה גבור כו' מחיה מתים ורב להושיע. מכלכל חיים בחסד' כו'... אבל לפי דרכינו יאמר, בזה שאתה גבור ובעל גבורות ונמתקין בשרשם ורב להושיע, בזה מחיה מתים הם האבות, ובמה שאתה מכלכל חיים בחסד וסומך נופלים, בזה מקיים אמונתו לישיני עפר דמיכי חברון, כמ"ש במקום אחר ע"פ (בראשית יח, יט) "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' למען הביא ה' על אברהם", כי באמת הכל שב אל אברהם. וכן ביעקב (תענית ה, ב) מה זרעו בחיים אף הוא בחיים כנ"ל. וזהו שאומרים (בתפילת שחרית) ומשמחתך ששמחת בו, ביעקב, כי לו מגיע השמחה.

תפארת שלמה, בשלח

39

³⁹ על דרך זה ראה עוד בייטב לב, במדבר: נראה לי על פי מה שכתב מוזה"ה (ישמח משה) סוף פרשת ויחי על מאמרם ז"ל (תדב"א רבה כה) 'חייב אדם לומר, מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם יצחק ויעקב כו', על פי האור החיים פרשת קרח (להלן טז, א) על המדרש (סנהדרין קט:): קרח, שעשה עצמו קרחה כו', ומבואר משם דכל זמן שהפגם אינו מגיע עד שרשו בהאבות, אינו נכרת לנצח, מה שאין כן אם ח"ו מגיע עד שם, וזהו שנאמר (תהלים מט, כ) "תבוא עד דור אבותיו" שהם אברהם יצחק ויעקב, אם רעתם ח"ו מגיע עד האבות, אז "עד נצח לא יראו אור". וידיעת ההפכים בשוה, כל שכן דמדה טובה מרובה, אם כן, אם המעשים טובים של בנים מגיעים עד שורשם בהאבות, אז מתעורר קדושה משורש קדושת האבות, באור ישר ואור חוזר, והיינו 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', שיאירו עד שם בשורש האבות, ע"כ דבריו ז"ל:

יצוה את בניו למלא את אשר לא השיג

וירא אליו ד' וכו' נראה שבא הכתוב לרמז גודל מעלות אאע"ה איך הכיר את בוראו בכל פעם יותר ויותר וכל פעם שנתרבה אצלו השכל להכיר יותר, הרבה גם הוא לבקש את ד' יותר באהבה ובתשוקה יתירה, כי הוא ית' אין סוף ואין תכלית, ואפי' יחי' אדם כל ימי עולם, בלתי אפשר להשיג אלהותו ית'. ולכך העיד עליו הכתוב ואומר "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו" ... ר"ל אחר שיראה שהוא אינו יכול למלאות תאוותו ותשוקתו להשיג עוד יותר, יצוה את בניו אחריו שהם יבקשו עוד יותר עד אין סוף ואין קץ, עד ביאת המשיח ב"ב שאז נאמר ומלאה הארץ דעה את ד'.

והנה קודם שקיים מצות מילה, לא היה יכול להשיג כל כך האור א"ס ב"ה כמו אחר המילה, כידוע שע"י מילת הערלה בא האדם למילת הלב, וממילא כשהשיג יותר הי' משתוקק יותר לבקש אלהותו ית' ביתר שאת, וז"ש הכתוב וירא אליו י"י ר"ת אותיות אי"ו, רצה לומר: שאז התחיל לחפש יותר 'אי' מקום כבודו להעריצו, ולכן הבטיחו הקב"ה "ואברהם היו יהיה לגוי גדול", שבזה רמז לו שיומשך האהבה והתשוקה עד ביאת המשיח, שאז יהי' הצירוף של שם הקדוש י"ה י"ה, כידוע מ"ש על פסוק "ביום ההוא יהיה ד' אחד".

וזה היה כוונתי בימי חורפי, כשהייתי ברחן על החתונות, ואמרתי להחתן וכלה שיהא הזיווג עולה יפה, היה כוונתי שיאריכו ימים עד ביאת המשיח, שאז יהיה הזיווג של שני השמות יהי"ה אדנ"י עולה צ"ה כמנין יפ"ה.

הרה"ק גפתי מראפשיץ
40 אילה שלוחה פ' וירא

(גימטריא שני שמות הוי"ה אדנ"י (זוהר תרומה קעח.), יעלה) סל"ה, גימטריא יפ"ה. ולזה אמר שהראה לו הוי"ה גם ו"הוא" יושב פתח האהל, יחוד שני שמות כנזכר לעיל. גם יושב פ'תח האהל ראשי תיבות יפ"ה, לרמז שהראה לו הזיווג עולה יפה.

וזהו שנאמר "שאו את ראש כל עדת בני ישראל" (ר"ל, לישא את ראשם) "למשפחותם לבית אבותם", להגיע המעשים טובים עד שורש האבות. והיינו דכתיב "ויתילדו על משפחותם לבית אבותם". וזהו ענין התיחסות אחר האבות, ללכת בדרכיהן ולהגיע למעשיהן, להאיר בשורשן של האבות. וזהו שאמר 'הביאו לי ספר יוחסין שלכם, כשם שמביאין בני', ר"ל כמו שמביאין בני, להאיר בשורש קדושת האבות. לא כן אומות העולם, תבא כל רעתם עד שורשן, והבן זה.

40 וראה בספר ייטב לב סיגעט וירא: על דרך שיהיה לעתיד ד' אחד ושמו אחד (זכריה יד, ט). לכן אמר והוא, דייקא, ה"ו משמו יתברך, א' מכסא, כדכתיב (תהלים קלב, יג) "אזה" למושב לו, כפירוש מהרש"א (חדושי אגדות מנחות פז). שרומז לו"ה וא' מכסא. גם הו"א ראשי תיבות ה'וא ו'שמו א'חד, כדאיתא בספרים וידוע מה שכתב האר"י ז"ל (לקוטי תורה, זכריה) על הפסוק (זכריה שם) ביום ההוא יהיה דייקא, ה' אחד, כי הוא"ו יתעלה לבחינת יו"ד, ויהא נקרא "יהיה".

ושמעתי מפי צדיקים שזה שאומרים בנשואין שהזיווג יעלה יפה, כי יהי"ה ואדנ"י עולה צ"ה, גימטריא יפ"ה. וזהו שאמר מחותני הרב הקדוש מוה' אליעזר מדזיקוב זצ"ל שזה שאומרים אמ"ן

להעדות, מראי מקומות חדשים, תרומות
והנצחות, ניתן לפנות 052-7637540 או
במייל s0527637540@gmail.com
הירשם במייל ותקבל בל"נ כל שבוע חוברת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

עמוד זה
נודב לעילוי
נשמת

קדושה דסדרא

כל המזכיר פסוק בעונתו
מעלה עליו כאילו בונה מזבח חדש ומקריב עליו קרבן. (מס' סופרים פ"ח)